

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om enskilda vägar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om enskilda vägar ändras.

Propositionens mål är att underlätta väglagens förvaltning och beslutsfattande och på så sätt främja en effektiv väghållning när det gäller enskilda vägar samt att öka trafiksäkerheten på enskilda vägar och stärka vägdelägarnas rättssäkerhet.

Enligt propositionen ska vägdelägare få lättare tillgång till vissa handlingar som gäller väglaget och dess organ. Det föreslås att beslutsförfarandena i samband med bildande och ändring av väglag ska preciseras. Väglagets verkställande organ åläggs skyldighet att föra en delägarförteckning. Det föreslås att vägdelägarnas möjlighet att motsätta sig placering av samhällstekniska anordningar på ett vägområde begränsas till endast huvudledningsprojekt i vägens riktning.

Det föreslås att paragrafen om uttag av vägavgift och bruksavgift preciseras så att möjligheten att anföra grundbesvär enligt lagen om verkställighet av skatter och avgifter vid felaktig debitering av vägavgifter utesluts.

Dessutom ska behörigheten vid förrättning av enskild väg utökas så att det vid förrättningen kan bestämmas att avstängningsanordningar som har placerats ut olagligt ska avlägsnas.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Inledning	4
2.2 Skydds- och frisiktsområden som har bestämts höra till en väg	5
2.3 Uttag av vägavgift och bruksavgift.....	6
2.4 Behörigheten vid förrättning av enskild väg	8
2.5 Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde	9
2.6 Vägdelägares rätt att få information	10
2.7 Väglagets behörighet och beslutsförfaranden.....	11
3 Målsättning.....	13
4 Förslagen och deras konsekvenser	13
4.1 De viktigaste förslagen	13
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	14
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	14
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	16
4.2.3 Andra konsekvenser för människor och samhälle	16
5 Alternativa handlingsvägar.....	19
5.1 Alternativen och deras konsekvenser	19
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	20
6 Remissvar	21
6.1 Inledning.....	21
6.2 Ministerierna.....	22
6.3 Myndigheterna och den övriga statsförvaltningen	22
6.4 Domstolarna.....	23
6.5 Kommunerna	23
6.6 Intresseorganisationerna	24
6.7 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	27
7 Specialmotivering.....	27
8 Ikraftträdande	40
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	40
LAGFÖRSLAG.....	43
Lag om ändring av lagen om enskilda vägar	43
BILAGA	49
PARALLELLTEXT	49
Lag om ändring av lagen om enskilda vägar	49

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

En ny lag om enskilda vägar (560/2018) trädde i kraft den 1 januari 2019. I betänkande KoUB 13/2018 om lagreformen ansåg kommunikationsutskottet att ändringarna i lagen om enskilda vägar går i rätt riktning, men betonade att vissa ändringar kan leda till missförhållanden. Därför ansåg utskottet att det finns skäl att följa upp genomföringen av lagen noga på alla plan samt vid behov vidta åtgärder för att korrigera missförhållanden.

Sommaren 2024 begärde kommunikationsministeriet utlåtanden om hur målen för reformen av lagen om enskilda vägar har uppnåtts, hur den nya lagen fungerar och vilka eventuella ändringsbehov det finns. Syftet med begäran var att få information som underlag för ministeriets bedömning av ändringsbehoven och beredning av författningsändringar. Behov av ändring hade påpekats redan tidigare av de myndigheter som tillämpar lagen och i synnerhet i och med högsta förvaltningsdomstolens årsboksavgörande (HFD 2022:54).

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid kommunikationsministeriet. Utifrån responsen från de myndigheter som tillämpar lagen om enskilda vägar och svaren på begäran om utlåtande 2024 bereddes vid ministeriet våren 2025 en bedömningspromemoria om behoven av att ändra lagen om enskilda vägar, och samtidigt inleddes ett lagberedningsprojekt för att ändra lagen.

Under beredningen anordnades tre samråd med intressenter: Den 14 november 2025 ordnade kommunikationsministeriet tillsammans med Vägföreningen i Finland rf ett diskussionsmöte. Ett ämne som behandlades var projektet att ändra lagen om enskilda vägar. Inbjudna till mötet var en stor grupp myndigheter och intresseorganisationer som arbetar med frågor som gäller enskilda vägar och lagen om enskilda vägar, och ungefär 30 personer deltog. Dessutom ordnade kommunikationsministeriet tillsammans med Kommunförbundet den 29 januari 2026 ett webinarium där uppdateringen av lagen om enskilda vägar togs upp ur kommunal synvinkel och kommunernas representanter fick framföra sina synpunkter i frågan. I webinariet deltog 160 personer.

Utkastet till proposition kommenterades på webbplatsen Utlåtande.fi mellan den 2 april 2026 och den 11 maj 2026. Utlåtanden begärdes av så gott som alla ministerier och andra väsentliga organ, nämligen statsförvaltningen, intresseorganisationer, domstolar och alla kommuner i Finland utom på Åland. Sammanlagt 62 utlåtanden inkom. Ett sammandrag har utarbetats utifrån remissvaren.

Propositionen har även behandlats av rådet för bedömning av lagstiftningen. Bedömningsrådet gav ett utlåtande om utkastet till proposition den 10 juni 2026. Utlåtandet kan läsas på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/radet-for-bedomning-av-lagstiftningen/utlatanden>. Utifrån bedömningsrådets utlåtande har propositionens konsekvensbedömning kompletterats och preciserats.

Beredningsunderlaget till regeringspropositionen har publicerats på statsrådets webbplats Lagberedning och utveckling på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=LVM022:00/2025>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Inledning

Enskilda vägar är en central del av Finlands vägnät och trafiksystem. Sett till längden utgör de enskilda vägarna den största delen av vägnätet (60–80 procent beroende på källa). De har stor betydelse för bland annat transporterna inom näringslivet och bosättningen på landsbygden. De enskilda vägarna är även av betydelse för driftsäkerheten och försörjningsberedskapen.

I Finland finns cirka 350 000 kilometer enskilda vägar som underhålls av enskilda vägdelägare. Av dessa utgörs 140 000 kilometer av enskilda vägar som underhålls av väglag. Ett väglag är en sammanslutning av vägdelägare som grundats för skötsel och underhåll av vägen. Längs de enskilda vägarna finns i nuläget cirka 58 000 väglag. Det finns cirka 80 000 kilometer landsväg som förvaltas av staten och cirka 31 000 kilometer vägar och gator, exklusive separata stråk för fotgängare och cyklister, som kommunerna ansvarar för.

Längs de enskilda vägarna finns det uppskattningsvis cirka 30 000 företag, 40 000 gårdsbruksenheter, 250 000 egnahemshus och 190 000 sommarstugor samt ett stort antal skogsgårdsskiften. Längs de enskilda vägarna bor omkring en halv miljon finländare. Nätet av enskilda vägar betjänar medborgare och näringslivet i form av förbindelse till fastigheter. Dessutom används det för samhällskritiska funktioner som exempelvis försörjningsberedskap, brand- och räddningsverksamhet, försvar, social- och hälsovårdstjänster samt postverksamhet. Framför allt skogs- och livsmedelsindustrin jämte primärproduktion behöver en fungerande transportkedja där varor färdas längs enskilda vägar och det lägre vägnätet till det statliga väg- och bannätet och slutligen till produktionsanläggningar, konsumenter och hamnar. De enskilda vägarna spelar också roll när det gäller trafiknätets funktionssäkerhet, eftersom vägar vid behov kan användas som reservrutter. De enskilda vägarna är även mycket viktiga för fritidsboenden och rekreationsanvändning av naturen.

Lagen om enskilda vägar (560/2018) har varit i kraft i ungefär sju år. Lagen ersatte den lag om enskilda vägar som var i kraft sedan 1963. Den nya lagen förtydligade ansvarsfördelningen mellan olika aktörer när det gäller att bygga, underhålla och finansiera enskilda vägar. Ett ytterligare mål med reformen var att öka flexibiliteten vad gäller väghållningen i fråga om enskilda vägar och att ge väglagen större ansvar för sina egna beslut och tillvägagångssätt. Ett annat mål var att bland annat skapa förutsättningar för att underhålla nätet av enskilda vägar med beaktande av bland annat konsekvenserna av urbaniseringen och den förändrade åldersstrukturen hos landsbygdsbefolkningen.

Syftet med lagen om enskilda vägar är att trygga vägförbindelser som behövs för bosättning, näringsliv och andra samhälleliga behov till fastigheter som inte finns längs landsvägs- eller gatunätet, samt att säkerställa att nätet av enskilda vägar upprätthålls och utvecklas som en del av trafiksystemet. Syftet med lagen är även att i ärenden som gäller enskilda vägar garantera rättsskydd för sakägarna och likabehandling av vägdelägarna. Lagen om enskilda vägar innehåller bestämmelser om enskilda vägar och vägrätt, hur de bildas, ändras och upphävs, väghållning av enskilda vägar, förrättning av enskild väg samt rättigheter och skyldigheter för vägdelägare, fastighetsägare och andra sakägare. Lagen om enskilda vägar tillämpas även på enskilda vägar som anlagts med stöd av en annan lag än lagen om enskilda vägar, såvida inte något annat föreskrivs i någon annan lag. Med vissa undantag tillämpas lagen om enskilda vägar även på detaljplaneområden. I lagstiftningen om enskilda vägar anses en färja med färjeläge och färjeled höra till ett vägområde.

Fastighetsbildningslagen (554/1995) är en allmän lag om fastighetsförrättning och i lagen om enskilda vägar finns bestämmelser om förrättning av enskild väg endast till den del som det har ansetts vara behövligt att frångå det förfarande som anges i fastighetsbildningslagen eller till den del som bestämmelsen gör det lättare att hitta sådan reglering som hänför sig till hållning och förvaltning av enskilda vägar.

Vägtrafiklagen (729/2018) och de skyldigheter för vägtrafikanter vilka föreskrivs där gäller även trafik på enskilda vägar.

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat byggande och planläggning samt vägar. Å andra sidan har riket enligt 27 § 8 och 16 mom. i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om privaträttsliga sammanslutningar, fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter. På Åland finns bestämmelser om enskilda vägar i landskapslagen (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland till den del som frågorna omfattas av Ålands lagstiftningsbehörighet i enlighet med självstyrelselagen. Lagen utfärdades medan den nu upphävd lagen om enskilda vägar (358/162) fortfarande gällde. Landskapsregeringen utreder behovet av att utarbeta en ny landskapslag om enskilda vägar.

Enligt den respons som getts av de myndigheter och intressenter som tillämpar lagen om enskilda vägar har man generellt varit nöjd med lagen om enskilda vägar och hur den fungerar, och flera av målen med reformen har uppnåtts. Till exempel har organisationsgraden för vägdelägare vuxit, det vill säga att antalet väglag har ökat kontinuerligt sedan 2019 då den nuvarande lagen om enskilda vägar trädde i kraft. I och med att lagen tillämpats och tolkats i praktiken och i och med rättspraxis har man dock lagt märke till ett visst behov av att förtydliga och precisera regleringen om enskilda vägar, i synnerhet när det gäller ändringssökande av vägavgift, viss skötsel av väglagets förvaltning, behörigheter och stämoförfaranden samt vägdelägars rätt att få information. Dessutom har behov av ändringar framkommit när det gäller frisikts- och skyddsområden för vägar, placering av samhällsteknisk utrustning på vägområden och behörigheten för förrättning av enskild väg i vissa ärenden.

2.2 Skydds- och frisiktsområden som har bestämts höra till en väg

I 4 § 1 mom. i lagen om enskild väg finns bestämmelser som innebär att det, om det är viktigt för en ändamålsenlig användning av en fastighet och det inte medför någon betydande olägenhet för någon annan fastighet eller registerenhet eller för en vägdelägare i en befintlig väg, till förmån för fastigheten som servitut ska bildas en permanent vägrätt till ett vägområde som behövs för anläggning av en ny väg eller upplåtas vägrätt till en befintlig väg. Enligt 2 mom. ska vägrätten bildas så ändamålsenligt som möjligt så att ändamålet med vägen uppnås så förmånligt som möjligt och att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet för miljön eller större skada eller olägenhet för någon än vad som är nödvändigt.

Vägrätt får inte bildas, om det är förbjudet enligt någon annan lag att anlägga eller använda den vägen, om det är oändamålsenligt för det befintliga vägnätet att upplåta vägrätt eller om anläggning av vägen kan medföra betydande äventyrande av trafiksäkerheten, förstörelse i naturen eller beskära kulturvärden i miljön eller på något annat liknande sätt kränka ett allmänt intresse.

Enligt 18 § 1 mom. i lagen fattas beslut om bildande, ändring och upphävande av en vägrätt och en i 8 § avsedd rätt samt om andra frågor som avses i detta kapitel huvudsakligen vid förrättning av enskild väg.

I 5 § 1 mom. i lagen om enskilda vägar finns en bestämmelse som innebär att det vägområde som behövs för dragningen av en väg och en ändamålsenlig konstruktion ska bestämmas när vägrätt bildas för anläggning av en ny väg, och att området vid behov ska märkas ut i terrängen. Det kan bestämmas att vägområdet ska vara bredare än så, om en planerad förbättring av vägen kräver det. Enligt 2 mom. i paragrafen kan det dessutom, om det är viktigt med tanke på trafiksäkerheten och inte medför betydande olägenhet för någon fastighet, bestämmas att en enskild väg utöver vägområdet ska omfatta ett frisiktsområde, om en enskild väg ansluter till en landsväg eller en annan enskild väg, och ett skyddsområde som sträcker sig högst 12 meter från körbanans mittlinje. I 3 mom. i paragrafen föreskrivs att det från vägområden och frisikts- och skyddsområden som har bestämts höra till en väg med stöd av vägrätten utanför gårdsområden får avlägsnas naturlig växtlighet som skymmer sikten. Dessutom kan, om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas.

Enligt 18 § 4 mom. i lagen om enskild väg gäller att tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg som är anhängig av någon annan orsak, beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet.

Den rätt att avlägsna naturlig växtlighet utanför gårdsområden som följer av vägrätten har ansetts vara mycket snäv i förhållande till avsikten med bestämmelserna i 5 § 2 och 3 mom., det vill säga avsikten att trygga trafiksäkerheten. I praktiken har det också varit oklart vilken slags växtlighet och vilka slags föremål som får avlägsnas med stöd av vägrätten och från vilka områden.

Enligt 12 § i vägtrafiklagen får sådant som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken inte sättas ut eller lämnas på en väg. Om det på vägen har hamnat ett sådant hinder som inte genast kan avlägsnas, är var och en vägtrafikant skyldig att märka ut det eller på annat sätt uppmärksamgöra andra vägtrafikanter på hindret, till dess hindret har avlägsnats. Om hindret kan medföra allvarlig fara för trafiken, ska det dessutom om möjligt göras en anmälan om hindret till nödcentralen. Enligt 36 § i vägtrafiklagen får ett fordon inte stannas eller parkeras så att det äventyrar säkerheten eller medför olägenhet för den övriga trafiken.

2.3 Uttag av vägavgift och bruksavgift

I 42 § 1 mom. i lagen om enskilda vägar föreskrivs att uttag av vägavgift sker på grundval av ett utdrag ur debiteringslängden och uttag av bruksavgift på grundval av debiteringslängden eller någon annan av väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen fastställd bestämmelse. Samma förfarande gäller en sex procents årlig ränta på avgifterna, räknat från förfallodagen, inklusive skäliga indrivningskostnader. Enligt samma moment är avgifterna, räntan och indrivningskostnaderna direkt utsökbara, och bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (skatteutskökningslagen, 706/2007). Skatteutskökningslagen gäller skatter och offentliga avgifter samt för dem föreskriven dröjsmålsränta och förhöjning samt andra offentlighetsrättsliga fordringar eller motsvarande fordringar som enligt 3 § i lagen får drivas in genom utskökning utan i 2 kap. 2 § i utskökningsbalken (705/2007) avsedd utskökningsgrund. Enligt 3 § 2 mom. i skatteutskökningslagen är en annan offentlighetsrättslig fordran eller motsvarande fordran direkt utsökbar om så föreskrivs genom lag. Enligt 9 § i samma lag får den som anser att en offentlig fordran har påförts eller debiterats felaktigt anföra grundbesvär. Enligt 10 § anförs grundbesvär hos samma myndighet som ordinarie besvär. Finns det ingen sådan myndighet, anförs

grundbesvären hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den offentliga fordran har påförts eller debiterats.

Enligt 41 § 4 mom. i lagen om enskilda vägar bestäms vägavgifterna av väglaget vid stämman genom godkännande av debiteringslängden. Om ett väglag inte har bildats beslutar vägdelägarna gemensamt om vägavgifterna. Enligt 5 mom. i samma paragraf godkänns grunderna för bruksavgiften av väglaget, och utifrån dessa grunder fastställer väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen bruksavgiften. Bruksavgiften tas ut av sysslomannen eller bestyrelsen. Om ett väglag inte har bildats beslutar vägdelägarna gemensamt om vägavgifterna.

Enligt 65 § 1 mom. i lagen har en vägdelägare eller annan sakägare rätt att klandra ett beslut av väglagsstämman eller den konstituerande stämman genom talan mot väglaget. Möjligheten att söka ändring är begränsad till juridiska frågor. I 3 mom. i paragrafen föreskrivs att klandertalan mot väglaget ska väckas vid den tingsrätt som fungerar som jorrdomstol inom tre månader från det att beslutet fattades. En klandertalan behandlas inte i en jorrdomstolssammansättning, utan genom handlägningsordningen för tvistemål, men jordrättsingenjören kan delta i beredningen av ärendet och utgöra domstolsmedlem.

Det huvudsakliga tillämpningsområdet för skatteutsökningslagen hänför sig till offentliga och motsvarande offentligrättsliga fordringar. Därmed är vägavgifter mellan enskilda ett undantag i detta system. Vägavgifter är dock ursprungligen jämställda med offentligrättsliga fordringar på grund av deras samhälleliga betydelse och för att säkerställa att fordringar kan indrivnas effektivt.

I högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis (HFD 2014:169) har frågan bedömts från tillämpningen av grundbesvär till indrivningen av direkt utsökbara avgifter mellan enskilda. Enligt HFD är det motiverat att tolka bestämmelsen om grundbesvär som att den endast avser sådana fordringar som även omfattar ändringssökande i ordningen av förvaltningsprocessen som en ordinarie rättsskyddsväg åtminstone huvudsakligen och vilka har någon offentligrättslig grund. I detta beslut iakttog HFD en riktlinje som klart innebär att en allmän hänvisningsbestämmelse till skatteutsökningslagen i ett privaträttsligt ärende om betalningsskyldighet inte innebär att det rättsmedel som avses i den lagen, alltså grundbesvär, används automatiskt.

I sitt årsboksavgörande HFD 2022/54 tog högsta förvaltningsdomstolen ställning till hur grundbesvär uttryckligen tillämpas på avgifter för enskilda vägar. I beslutet var det fråga om att en vägdelägare hade överklagat debiteringen av de vägenhetsavgifter som beslutats under årsstämman och bland annat hänvisat till att varken väglagets beslut eller indrivningen av avgift varit laglig. Tingsrätten undersökte inte besväret i form av ett grundbesvär och konstaterade i sitt beslut att det framgår av förarbetet till lagen om enskilda vägar (RP 147/2017 rd, s. 71 och RP 11/2018, s. 21) att planen fortfarande under beredningen av den nya lagen om enskilda vägar var att besvär över olaglig debitering ska anföras hos tingsrätten. Kommunikationsutskottet strök dock bestämmelsen om besvär över olaglig debitering (KoUB 13/2018 rd – RP 147/2017 rd, RP 11/2018 rd, s. 10), och lagen om enskilda vägar innehåller inga bestämmelser om hos vilken myndighet grundbesvär om vägavgifter som bestämts av väglag ska anföras.

Enligt motiveringen till HFD:s beslut innebär lagens bestämmelser om direkt utsökbara fordringar inte nödvändigtvis att det på fordringar kan tillämpas såväl de övriga bestämmelserna om indrivning av dem i skatteutsökningslagen som vad som föreskrivs i 9 § om fordringar som har påförts eller debiterats felaktigt i lagen. Vid bedömningen av hur lämplig 9 § i lagen är skulle även den ordinarie rättsskyddsvägen för fordringar beaktas samt att systemet för ändringssökning i allmänhet är konsekvent. Därmed är det motiverat att tolka bestämmelserna

om grundbesvär i skatteutsökningslagen så att de endast avser sådana fordringar för vilka även den ordinarie rättsskyddsvägen är ändringssökande i ordningen av förvaltningsprocessen åtminstone huvudsakligen och vilka har någon offentligrättslig grund. Det är inte motiverat att ha två alternativa och delvis överlappande vägar för ändringssökning när det gäller vägavgifter (klandertalan vid tingsrätten och grundbesvär vid förvaltningsdomstolen). HFD ansåg att ändring inte kan sökas i vägavgifter eller debiteringen av sådana med ett grundbesvär i enlighet med 9 § i skatteutsökningslagen vid förvaltningsdomstolen. I sitt avgörande 2022:54 konstaterade HFD att rättsläget när det gäller ärenden om debitering av vägavgift har blivit oklart. För att säkra ett konsekvent system för ändringssökande och trygga rättssäkerheten kan ovan beskrivna tolkning av de aktuella bestämmelserna i skatteutsökningslagen och i lagen om enskilda vägar inte anses vara förenlig med vårt ikraftvarande rättssystem.

Endast ett grundbesvär som är förenligt med 9 § i skatteutsökningslagen har anförts medan den nya lagen om enskilda vägar som utarbetats enligt de uppgifter som getts av förvaltningsdomstolarna varit gällande.

2.4 Behörigheten vid förrättning av enskild väg

Det finns bestämmelser om förrättning av enskild väg i 71 § i lagen om enskild väg. Vid förrättning inrättas vägrätter till förmån för vägdelägare eller fastigheter, bestäms ersättningar och görs de nödvändiga fastighetstekniska åtgärder som behövs för att ändra en fastighetsindelning. Vid förrättning av enskild väg kan även platsen för och omfattningen av gamla vägrätter eller huruvida någon enligt lag har vägrätt eller någon annan motsvarande bruksrätt klargöras. En fastighetsförrättning verkställs enligt vad som föreskrivs i 4 § i fastighetsbildningslagen av en förrättningsingenjör utan gode män.

I 29 § 3 mom. i lagen om enskilda vägar föreskrivs att en fastighetsägare inte får placera ut en avstängningsanordning vid en enskild väg på sin fastighet, om inte väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, vägdelägarna samtycker till det. Om samtycke till en avstängningsanordning inte ges, kan fastighetsägaren emellertid vid förrättningen av enskild väg beviljas rätt att placera ut en avstängningsanordning om det är behövligt på grund av den olägenhet som trafiken medför för fastigheten, på grund av trafiksäkerheten eller av andra särskilda skäl. När det gäller behörigheten vid förrättning av enskild väg finns det även i 71 § 1 mom. 9 punkten bestämmelser om sådan placering av avstängningsanordningar som avses i 29 §. Bestämmelser om avstängning av sådana vägar som får bidrag för väghållningen från staten eller kommunen finns i 85 §.

När det gäller behörigheten vid förrättning av enskild väg finns det inga bestämmelser om avstängningsanordningar som placerats ut olovligt och som ska avlägsnas. I praktiken handlar förrättningsansökningar för avstängningsanordningar på enskilda vägar ofta om redan befintliga avstängningsanordningar. En fastighetsägare kan ha placerat ut en grind, bom eller en annan slags avstängningsanordning utan väglagets eller vägdelägarnas samtycke eller ett sådant tillstånd att placera ut en avstängningsanordning som beviljats vid förrättning av enskild väg. Om sakägarna då ansöker om förrättning av enskild väg för att avlägsna avstängningsanordningen, kan det vid förrättningen konstateras huruvida vägrätt finns, men enligt den nuvarande regleringen kan inget beslut fattas om att en bom eller ett hinder som placerats ut olovligt ska avlägsnas. Detta har ansetts vara en brist i den nuvarande regleringen.

Enligt 9 kap. 1 § 2 mom. kan polisen ge privatpersoner handräckning när det är nödvändigt för att de ska kunna utöva sina lagliga rättigheter och när det är fråga om en uppenbar rättskränkning. En förutsättning för handräckning är dessutom att en privatperson hindras att utöva sina rättigheter och att det krävs att polisen utövar sina befogenheter för att rättigheterna

ska kunna utövas. Hjälp med att avlägsna olovliga avstängningsanordningar begärs också ibland av polisen, men att få handräckning kan i praktiken vara svårt utan ett tydligt myndighetsbeslut som polisen kan agera för att genomföra.

I 5 § 3 mom. i lagen om enskild väg föreskrivs att det från vägområden och frisikts- och skyddsområden som har bestämts höra till en väg med stöd av vägrätten utanför gårdsområden får avlägsnas naturlig växtlighet som skymmer sikten. Om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas. Enligt 18 § 1 mom. i lagen fattas beslut om bildande, ändring och upphävande av en vägrätt och en i 8 § avsedd rätt samt om andra frågor som avses i 2 kap. vid förrättning av enskild väg. I 4 mom. i samma paragraf föreskrivs att tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg som är anhängig av någon annan orsak, och undantag från en i 5 § 4 mom. avsedd bygginskränkning beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. Det undantag från den huvudregel som uttrycks i 18 § 1 mom. och som nämns i 4 mom., det vill säga den begränsning som innebär att ett ärende endast kan avgöras genom en förrättning av enskild väg när en förrättning redan är anhängig av någon annan orsak, har ansetts vara onödig.

2.5 Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde

I 30 § i lagen om enskilda vägar föreskrivs att det efter att ett vägområde har tagits i bruk som väg ges samtycke till placering i marken av sådana ledningar och mindre anordningar som ansluter till dem och som betjänar en fastighet eller samhället av väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, av vägdelägarna. Samtycke av fastighetens ägare behövs inte. Ett sådant samtycke som avses i 4 mom. ges på väglagets vägnar av sysslomannen eller bestyrelsen. Innan samtycke ges ska sysslomannen eller bestyrelsen meddela vägdelägarna om detta. Meddelandet ska tillställas vägdelägarna så som i 61 § 1 mom. föreskrivs om tillställande av kallelse till väglagsstämma. Om någon av vägdelägarna motsätter sig placeringen inom 21 dagar från sysslomannens eller bestyrelsens meddelande, ska beslut i ärendet fattas vid väglagets stämma. Om ett väglag inte har bildats ska vägdelägarna gemensamt besluta om samtycke.

I övrigt ska 131 och 133 § i bygglagen samt 28 kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) tillämpas i fråga om placering, ändring och avlägsnande samt ersättning för placering av ledningar och anordningar. Därmed har den som placerat ledningen, om ingen överenskommelse kan uppnås tillsammans med väglaget eller vägdelägarna när det gäller placeringen, fortfarande möjlighet att hos kommunens byggnadstillsynsmyndigheten ansöka om placeringsrätt enligt det förfarande som avses i bygglagen och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Projekt som hänför sig till placering av ledningar, kablar och relaterade anordningar är olika stora. Stamnät för el placeras vanligen i marken i samma riktning som vägen, vilket innebär att eventuella konsekvenser för väghållningen inklusive skador under byggandet drabbar hela området för väglaget, eller åtminstone många fastigheter och vägdelägare. Vid mindre anslutningsprojekt placeras ledningar på tvären jämfört med vägen. Det förfarande som avses i 30 § i lagen om enskilda vägar kan anses vara rätt betungande, i synnerhet när det är fråga om husanslutningsledningar som placeras under vägen. När paragrafen utarbetades tänkte man i första hand på ett stamnät som är byggt längs med vägar, inte på anslutningsledningar som förgrenar sig från det. På området för ett befintligt nät behandlas anslutningen av en ny fastighet eller sommarstuga till det befintliga nätet till exempel vid kompletteringsbyggande i praktiken på samma sätt som ett beslut om att placera ut ett helt nytt nät. Vid småskalig kabeldragning

kan redan en sådan anmälningsskyldighet till alla vägdelägare som avses i 30 § 4 mom. orsaka rätt stora kostnader i förhållande till ärendets betydelse.

I 36 § i banlagen (110/2017) finns bestämmelser om att avtala om annat arbete på järnvägsområde och om placering av anläggningar och anordningar. Enligt 1 mom. får andra ledningar, anläggningar och anordningar än sådana som anknyter till banhållningen placeras och annat arbete än sådant som anknyter till banhållningen utföras på ett järnvägsområde genom att avtala om nyttjanderätten och utförandet av åtgärden med bannätsförvaltaren. I 4 mom. föreskrivs att bestämmelserna i banlagen tillämpas på arbete på järnväg samt placering av ledningar, anläggningar och anordningar på ett järnvägsområde, om det inte i någon annan lag föreskrivs särskilt om rätten att genomföra åtgärden. Därmed har, om en sådan vägrätt som avses i lagen om enskilda vägar har bildats för järnvägsområdet, bestämmelserna i 30 § i lagen om enskilda vägar tillämpats på placeringen av ledningar och anordningar, och inte kraven i banlagen på att avtala med bannätsförvaltaren. I nuläget är förhållandet mellan tillämpningen av 36 § i banlagen och 30 § 1 mom. i lagen om enskilda vägar oklart, och bannätsförvaltaren (Trafikledsverket) har ansett att det bör förtydligas för att trygga banhållningen och säkerheten för järnvägstrafiken.

2.6 Vägdelägars rätt att få information

I 61 § i lagen om enskilda vägar finns bestämmelser om detaljerna för hur väglagets stämma sammankallas. Enligt 1 mom. i paragrafen sammankallas väglagsstämman av syssломannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör. En skriftlig kallelse till bolagsstämma ska sändas till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget eller som har meddelat en e-postadress eller någon annan datakommunikationsförbindelse för sändande av kallelsen.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska förslaget till debiteringslängd under minst två veckor före stämman hållas framlagt för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats eller sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen. Debiteringslängden måste alltså inte fogas till kallelsen, utan den kan vara framlagd i pappersformat på en fysisk plats. Däremot ska vägdelägarna alltid få väglagets regler som en bilaga till kallelsen.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att vägdelägarna ska ges möjlighet att bekanta sig med de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit och de beslut organen fattat. Protokollen ska under minst två veckor före stämman hållas framlagda för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats.

Enligt paragrafens 4 mom. kan stämman, om syssломannen eller bestyrelsen eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör underlåter att sammankalla årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämma, på ansökan av en vägdelägare hållas under ledning av en förrättningsingenjör i samband med förrättning av enskild väg, eller så kan den behöriga livskraftscentralen på ansökan av en vägdelägare berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämma på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Om fem år eller mer förflutit sedan väglagets föregående stämma har kallats samman och hållits kan en vägdelägare kalla väglaget till stämma på det sätt som anges i 1 mom.

I 62 § i lagen finns bestämmelser om hur protokoll över väglagets stämma ska upprättas och delas ut. Enligt 1 mom. i paragrafen ska stämmans ordförande eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör se till att ett protokoll upprättas över stämmans beslut. Protokollet jämte bilagor ska senast fjorton dagar efter stämmans slut hållas framlagda för vägdelägarna. Enligt 2 mom. i paragrafen har alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman

gäller rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få en kopia av protokollet. I paragrafen tas det inte ställning till hur eller i vilket format sakägarna ska få del av protokollet.

I 36 § i lagen finns bestämmelser om ändring av indelningen i vägenheter. Enligt 1 mom. i paragrafen ska i vägenhetsberäkningen göras behövliga ändringar, om de omständigheter som inverkar på väghållningsskyldigheten eller fördelningen av den väsentligt har förändrats. Det finns inga bestämmelser om hur vägenhetsberäkningen ska läggas fram eller fogas till kallelsen. Man har dock ansett att det är viktigt att grunderna till avgiften är framlagda och kan bedömas av delägarna i förväg ifall avsikten är att indelningen i vägenheter ska ändras under väglagets stämma.

Det att handlingar endast är framlagda på en fysisk plats kan redan anses vara en föråldrad reglering som i praktiken ofta förhindrar delägare från att få del av innehållet. I dagens läge är det bra om alla handlingar också finns tillgängliga digitalt, så att rätten att få information faktiskt tillgodoses.

I en sådan situation som avses i 61 § 4 mom. i lagen och som innebär att man har underlåtit att sammankalla väglagets årsstämma och där stämman på ansökan av en vägdelägare kan hållas i samband med förrättning av enskild väg eller genom livskraftscentralens behörighet att sammankalla en stämma på ansökan av en vägdelägare, har den sökande delägaren inte alltid tillgång till vägdelägarnas kontaktuppgifter, varvid det kan vara omöjligt att sammankalla en stämma. I nuläget innehåller inte lagen om enskilda vägar några bestämmelser om en delägarförteckning eller vägdelägarnas rätt att få tillgång till den.

2.7 Väglagets behörighet och beslutsförfaranden

Enligt 25 § i lagen om enskilda vägar ska det på en väg sättas upp trafikanordningar som är nödvändiga för vägdelägarnas transportbehov, trafiksäkerheten och behövligt förebyggande av de olägenheter som vägen medför. I övrigt finns bestämmelser om uppsättande av trafikanordning på väg i vägtrafiklagen (729/2018). Trafikanordningar sätts upp på enskilda vägar av väglaget i egenskap av väghållare efter att det fått samtycke av kommunen för det. Enligt gällande 25 § är förebyggande av olägenheter för vägen, såsom viktbegränsningar, inte en grund för att sätta upp trafikanordningar, vilket har ansetts vara en brist.

Enligt 58 § 1 mom. i lagen beslutar vägdelägarna om väghållningen och andra angelägenheter som gäller väglaget vid väglagets stämma. Enligt 4 mom. 11 punkten i paragrafen är upplåtande av vägrätt till befintlig väg eller upphävande av vägrätt som upplåtits av väglaget något som väglagets stämma ska fatta beslut om. Å andra sidan föreskrivs det i 18 § 3 mom. i lagen att väglaget kan upplåta vägrätt till en tidigare befintlig väg eller vägrätt till förmån för annat än en fastighet samt upphäva en i 12 § 3 mom. avsedd enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt. Bestämmelserna är inte konsekventa i och med att väglagets rätt i 58 § 4 mom. 11 punkten att upphäva en vägrätt begränsas till vägrätter som väglaget självt upplåtit, medan väglaget enligt 18 § 3 mom. även kan upphäva en vägrätt som upplåtits vid förrättning av enskild väg.

I 63 § i lagen finns bestämmelser om sammanslagning av väglag, delning av väglag och upplösning av väglag samt anslutande av en väg eller vägdel till väglagets väg. Enligt paragrafen fattas sådana beslut vid en förrättning av enskild väg eller genom beslut av väglagen. Beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg kan fattas vid en förrättning av enskild väg eller genom avtal mellan väglaget och vägdelägarna i den vägdel som ska anslutas. I förteckningen i 63 § saknas avskiljande av en vägdel från väglagets väg. Däremot föreskrivs i 72 § 2 mom. i lagen om enskild väg att det i samband med förrättning av enskild väg även kan fattas beslut

om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg eller att avskilja den. Enligt 89 § 3 mom. 5 punkten införs dessutom en vägs eller vägdelns anslutning till eller avskiljande från väglagets väg i registret över enskilda vägar.

Det faktum att avskiljande av en vägdel från väglagets väg fattas i förteckningen i 63 § gör regleringen om ändringar i väglaget inkonsekvent i detta avseende. I praktiken har det varit oklart om ett väglag på eget beslut kan avskilja en vägdel från väglagets väg, exempelvis ett enskilt vägskal. Paragraftexten stöder inte detta direkt. Å andra sidan är det enligt lag möjligt att avskilja en vägdel från väglagets väg på eget beslut till exempel genom att upphäva hela väglaget och bilda väglaget på nytt för endast en del av vägen. I praktiken har väglagen även fattat beslut om att avskilja en vägdel från väglagets väg, och dessa har även registrerats i fastighetsregistret. I vissa fall har en vägdel avskilts från väglagets förvaltning på väglagets majoritetsbeslut trots att delägarna av den avskilda vägdelens inte samtyckt till det. En förrättning av enskild väg kan anhängiggöras för att åter foga vägdelens till väglaget, men förrättningskostnaderna ska betalas av den sökande.

I 49 § i lagen om enskilda vägar föreskrivs att ett väglag bildas vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets konstituerande stämma, till vilken den enskilda vägens alla vägdelägare har blivit kallade av en av vägdelägarna i enlighet med det kallelseförfarande som föreskrivs i 61 §. Ett väglag kan även bildas genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg.

Enligt förarbetet till lagen om enskilda vägar är det lämpligt att bilda ett väglag vid en förrättning av enskild väg i synnerhet när det vid förrättningen av enskild väg upplåts en vägrätt eller vägrätter för att bygga en ny väg. Ett väglag kan dock även bildas vid väglagets konstituerande stämma. Syftet med detta har varit att göra det så flexibelt som möjligt att bilda väglag och främja organiseringen av enskilda vägar. Förutsättningar som föreskrivits för att ett väglag ska kunna bildas utan förrättning av enskild väg är att alla vägdelägare till den enskilda vägen har blivit kallade till väglagets konstituerande stämma och att behörig information om bildandet av väglaget antecknas i fastighetsdatasystemet i enlighet med 49 § 4 mom. I praktiken kan ett väglag bildas vid väglagets konstituerande stämma endast för redan befintliga enskilda vägar vars väghållning hittills har skötts icke-organiserat. I paragrafen tas det inte ställning till enhällighet eller en eventuell omröstning förutom till den del att ett gemensamt väglag för en ny, ännu inte anlagd väg och en befintlig väg inte kan bestämmas bli bildat, om två tredjedelar av de närvarande delägarna i den befintliga vägen motsätter sig detta.

Denna brist har i praktiken gett upphov till oklarhet. Om beslutet inte behöver vara enhälligt framgår det inte av lagen med vilket röstantal omröstningen sker, eftersom det före ett väglag bildats inte finns några gällande vägenheter genom vilka väglaget annars skulle rösta om saken. På väglagets stämmor använder vägdelägarna sin rösträtt enligt indelningen i vägenheter, men inga vägenheter gäller innan ett väglag har bildats. I 59 § i lagen om enskilda vägar finns bestämmelser om beslutsfattande i väglag, men paragrafens bestämmelse om omröstning gäller endast redan bildade väglags stämmor och tillämpas därmed inte på stämmor som gäller bildande av väglag.

I rättspraxis har en tolkning presenterats som innebär att bildandet av väglag utanför en förrättning av enskild väg kräver att vägdelägarna är eniga. I rättspraxis har man dessutom ansett att en tolkning som innebär att det under en konstituerande stämma krävs att vägdelägarna är eniga inte heller kränker någons rättigheter, eftersom en vägdelägare som understöder bildandet av ett väglag kan ansöka om förrättning av enskild väg i enlighet med 69 § 3 mom. i lagen om enskilda vägar för att lösa ärendet.

3 Målsättning

Ett mål med propositionen är att underlätta väglagens förvaltning och verksamhet och därigenom bidra till att trygga de trafikmöjligheter som behövs för bland annat näringslivet och boende längs enskilda vägar. Ett ytterligare mål är att främja trafiksäkerheten på enskilda vägar.

Genom propositionen vill man också stärka vägdelägarnas rättsskydd och säkerställa jämlik behandling av vägdelägarna. Ett övergripande mål är att förtydliga, precisera och harmonisera vissa bestämmelser i lagen om enskilda vägar.

Målet är också att ytterligare förenkla tillståndsförfarandena för byggande av el- och kommunikationsledningar och på så sätt bidra till smidigare företagsverksamhet, projekt för kompletteringsbyggande och byggandet av datatrafikförbindelser på landsbygden.

Likaså är målet att möjliggöra och stöda väglagens självständighet och aktivitet när det gäller organiseringen av deras verksamhet och väghållning genom att förtydliga regleringen om det. Syftet är att minska myndigheternas roll i den mån som det är lämpligt och inte ger något mervärde, och å andra sidan stärka deras roll i den mån som det främjar exempelvis trafiksäkerheten eller vägdelägarnas tillgång till sina rättigheter.

Målet är att främja vägdelägarnas tillgång till information och därigenom även deras rättsskydd. Genom att göra det lätt och effektivt att få tillgång till information främjar man vägdelägarnas aktivitet och delaktighet i beslutsfattande och på så sätt även en bättre organiserad väghållning.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

För att främja trafiksäkerheten föreslås det i propositionen att det preciseras vilka slags frisktshinder och andra slags hinder som med stöd av vägrätt får avlägsnas från vägområden och frisikts- och skyddsområden. Behörighetsregleringen preciseras med avseende på beviljande av tillstånd att avlägsna byggnader, anläggningar eller växtlighet utanför vägområden om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det. Dessutom föreslås det att behörigheten vid förrättning av enskild väg utökas så att det vid förrättningen kan bestämmas att avstängningsanordningar som har placerats ut olagligt ska avlägsnas. Förhållandet mellan banlagen och lagen om enskilda vägar preciseras så att både väglagets samtycke och ett avtal med bannätsförvaltaren alltid krävs för att placera en ledning eller anordning som ska placeras i marken, om platsen där den placeras är både ett vägområde och ett järnvägsområde.

För att påskynda småskaliga elektrifierings- och vägtrafiksprojekt har vägdelägare inte längre möjlighet att motsätta sig att det på vägområden placeras sådana ledningar eller småskaliga anordningar som hänför sig till ledningarna som betjänar en fastighet eller samhället av väglaget, om det är fråga om ett lokalt anslutningsprojekt med ringa verkningar.

För att göra väglagets förvaltning smidigare, främja vägdelägarnas delaktighet i beslutsfattande och effektivisera organiseringen av väghållning förtydligas förfarandena för sammankallande av väglagets stämma och förstärks vägdelägarnas rätt att få information. Förslaget till debiteringslängd samt vägenhetsberäkningen och väglagets stadgar ska, om det föreslås ändringar i dem, hållas framlagda för vägdelägarna under minst två veckor före stämman på en i kallelsen angiven plats. På begäran ska dessa handlingar också sändas till vägdelägarna jämte de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit

och de beslut organen fattat. Om dessa sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

Dessutom föreslås det att väglagets organ ska föra en vägdelägarförteckning för att ordna väglagets förvaltning och väghållning, och vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva som behövs för detta. Bland annat i fall där väglagets organ har underlåtit att sammankalla årsstämma har vägdelägarna rätt att få tillgång till väglagets handlingar som behövs för att sammankalla stämma, bland annat en kopia av delägarförteckningen.

För att förstärka vägdelägarnas rättsskydd föreslås det att bildande av ett väglag vid vägdelägares konstituerande stämma förutsätter ett enhälligt beslut av de delägare som är representerade vid stämman. Samtidigt föreskrivs det att ett väglag får fatta beslut om avskiljande av en väg eller vägdel endast om alla vägdelägare i den vägdel som ska avskiljas ger sitt samtycke till det. För att förtydliga rättsläget föreslås det att bestämmelserna om uttag av vägavgift preciseras så att möjligheten att anföra grundbesvär enligt lagen om verkställighet av skatter och avgifter vid felaktig debitering av vägavgifter utesluts.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har endast få ekonomiska konsekvenser för hushåll och företag, eftersom förslagen huvudsakligen gäller precisering och förtydligande av den nuvarande regleringen. Inga väsentliga konsekvenser för den offentliga eller nationella ekonomin har identifierats under beredningen.

De förslag i propositionen som syftar till att främja aktiva och smidigt förvaldade väglag samt effektivt ordnad väghållning kan bedömas indirekt ha mindre, positiva ekonomiska konsekvenser för näringslivet, eftersom skicket på de enskilda vägarna och möjligheterna att använda dem påverkar transporten inom jordbruket och exempelvis anskaffningskostnaderna för virke. På grund av bristfälligt dataunderlag är det dock inte möjligt att mer exakt bedöma de kvantitativa konsekvenser som de föreslagna ändringarna av förvaltningen av och verksamheten på enskilda vägar har för skicket på de enskilda vägarna och vidare för exempelvis transportkostnaderna.

Genom att underlätta den regleringsbörda som hänför sig till placering av el- och kommunikationsledningar på vägområden på det sätt som föreslås har sannolikt positiva konsekvenser för företag som levererar elförbindelser och fasta datatrafikförbindelser, teleföretag som administrerar mobilnät samt hushåll och företag som beställer el- och datatrafikanslutningar. En lättare regleringsbörda möjliggör i genomsnitt snabbare byggande av anslutningar räknat från att de beställts, vilket har positiva konsekvenser när det gäller inkomstbildningen för företag som levererar el- och datatrafikförbindelser. Dessutom kan en snabbare leverans av anslutningar ha positiva konsekvenser för exempelvis tidtabellerna och kostnaderna för byggprojekt intill enskilda vägar, vilket gynnar både hushåll och företag. Ett snabbare byggande av förbindelser kan också gynna företag inom telebranschen som förvaltar och utvecklar mobilnät, ifall ett snabbare byggande av fiber- och elanslutningar innebär ett snabbare byggande och utvecklande av basstationer.

En kvantitativ bedömning av konsekvenserna är dock inte möjlig på grund av det bristfälliga dataunderlaget. En lättare administrativ börda möjliggör snabbare leverans av anslutningar, men de slutliga leveranstiderna påverkas även av många andra faktorer än regleringen om enskilda vägar. Därmed är det svårt att göra en exaktare bedömning av hur mycket snabbare anslutningar

kan byggas. Vidare är det inte möjligt att kvantitativt bedöma konsekvenserna för kostnader och inkomster samt den totala tidtabellen och kostnaderna för enskilda byggprojekt för de företag som förvaltar privata elnät, datakommunikationsförbindelser och mobilnät. Ingen årlig statistik finns heller tillgänglig över fastighetsspecifika eller annars småskaliga lokala anslutningsprojekt intill enskilda vägar. Fastighetsspecifika eller annars småskaliga lokala jordkabelprojekt för elledningar torde oftast hänföra sig till anslutningar för nya fastigheter som ska byggas eller jordkablar för befintliga luftledningar. Ibland kan det vara fråga om elektrifiering av fastigheter som tidigare varit utan elektricitet eller förstärkning av elanslutningar till exempelvis jordbruk eller andra företag. Kommunikationsledningsprojekt hänför sig till exempelvis fastighetsspecifika fiberanslutningsledningar, fiberanslutningar och elförsörjningsanslutningar för basstationer för mobilnät samt andra mindre anslutnings- och kompletteringsprojekt för kommunikationsnät. Till exempel har det fasta optonet i Finland under de senaste åren utvidgats i snabb takt även i glesbebyggda områden, och utvidgningen av nätets omfattning väntas fortsätta under de kommande åren.¹ Ungefär 30 000 företag, 40 000 jordbruksföretag, 250 000 egnahemshus (en knapp tredjedel av egnahems- och parhusen²) och 190 000 sommarstugor (cirka 40 procent av sommarstugorna³) bedöms ligga längs enskilda vägar, och ungefär en halv miljon finländare (knappt tio procent av hela befolkningen) bedöms bo längs enskilda vägar. Exempelvis byggs knappa 2 000 nya sommarstugor per år i Finland, av vilka en stor del torde placeras längs enskilda vägar.⁴ Baserat på vad som beskrivs ovan påverkar den lättare regleringsbördan sannolikt en betydande del av de fastighetsspecifika el- och nätförbindelseanslutningar som ska grävas ner i marken. Inga offentliga uppgifter finns tillgängliga om det exakta antalet och geografiska läget för basstationerna för mobilnät. År 2023 bedömdes det finnas cirka 24 000 basstationer för mobilnät i Finland⁵, vilka är uppdelade i fastighets- och mastbasstationer. Sannolikt ligger många basstationer längs enskilda vägar.

De ekonomiska konsekvenserna för väglag är i stor utsträckning även ekonomiska konsekvenser för vägdelägare, eftersom majoriteten av de avgifter som samlas in för att täcka väglagens kostnader kommer från vägavgifter som betalas av vägdelägare. De ändringar som föreslås i propositionen har inga betydande konsekvenser för de kostnader som vägdelägare eller andra väganvändare betalar för väghållning, eftersom det inte föreslås några ändringar i de bestämmelser som gäller vägavgifter, bruksavgifter eller understöd för enskilda vägar. Dock kan det faktum att väglagets handlingar framöver är lättare att tillgå digitalt innebära besparingar för vägdelägare, i och med att man inte behöver resa till en annan ort för att ta del av handlingar. Det är dock inte möjligt att kvantitativt bedöma de eventuella besparingarna, eftersom det inte finns några statistiska uppgifter om antalet och längden på resor som gjorts enbart för att ta del av handlingar. Som exempel beräknas en resa på 100 kilometer som företagits med personbil ge upphov till i medeltal cirka 55 euro i totala kostnader för användningen av fordonet⁶, så ändringen kan ha betydelse för enskilda delägare. Å andra sidan kan det att en skälig avgift som bestämts av väglagets organ kan tas ut för handlingar och stämmoprotokoll som bifogas till väglagets kallelse till stämma samt stämmoprotokoll som organet sänder per post ge upphov till ringa tilläggskostnader för de vägdelägare som vill ha handlingarna på papper. Väglagens

¹ <https://tieto.trafficom.fi/sv/statistik/utvecklingen-av-fasta-kommunikationsnat-i-finland>

² <https://stat.fi/fi/tilastot/tietoa-teemoittain/suomi-lukuina/asuminen-ja-rakentaminen>

³ <https://stat.fi/sv/publikation/cm1iv7skca3qa07w7pm1c08o5>

⁴ <https://www.syke.fi/fi/tietoa-meista/uutiset/pandemiavuosien-mokkibuumi-ohi>

⁵ <https://www.trafficom.fi/files/media/publication/Mastomarkkinaselvitysraportti%202023.pdf>

⁶ För 2026 är skattemyndighetens resekostnadsersättning 55 cent per kilometer för arbetsresor som företagits med egen bil:

https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/beslut/47405/skatteforvaltningens-beslut-om-skattefria-resekostnadsersattningar-under-2026/

administrativa börda kan underlättas om de bestämmer sig för att göra de handlingar som bifogas till kallelse till stämma samt organets protokoll tillgängliga digitalt på en webbplats i stället för på en fysisk plats. Väglagens administrativa börda kan också minskas av att lokala el- och datakommunikationsledningsprojekt med ringa verkningar inte längre kan bli föremål för beslutsfattande vid väglagets stämma. Å andra sidan kan väglagens administrativa arbete ökas ifall väldigt många vägdelägare vill få de handlingar som bifogas till kallelsen till stämma postade till sig i stället för att ta del av dem på exempelvis väglagets webbplats. Det är dock inte möjligt att utarbeta en bedömning av den totala mängden minskad administrativ börda, eftersom slutresultatet i hög grad beror på de enskilda väglagens och vägdelägarnas tillvägagångssätt.

Inte heller slopandet av möjligheten att använda de grundbesvär som avses i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007, *skatteutskökningslagen*) bedöms ha några betydande ekonomiska konsekvenser för vägdelägare eller andra väganvändare. Ett grundbesvär om en felaktigt debiterad vägavgift i förvaltningsdomstolen innebär en mindre kostnadsrisk än en sådan klandertalan hos tingsrätten som avses i 65 § i lagen, men möjligheten till grundbesvär har knappt alls använts medan den nya lagen om enskilda vägar varit i kraft, det vill säga förslaget innebär inte att nuläget ändras anmärkningsvärt i praktiken. I nuläget är rättegångsavgiften för behandlingen av ett tvistemål där förlikning är tillåtet 610 euro hos både tingsrätten, hovrätten och högsta domstolen. Vanligen utgör rättegångsavgiften dock endast en liten del av rättegångskostnaderna för en sakägare i tvistemålet. Dessutom kan bevisningskostnader, sakägarkostnader och advokatarvode tillkomma, varvid de totala kostnaderna för rättegången kan uppgå till flera tusen euro. Med stöd av rättshjälpslagen (257/2002) kan rättshjälp beviljas till den som behöver sakkunnig hjälp i en rättslig angelägenhet och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv klarar av de utgifter som krävs för att sköta ärendet.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen bedöms inte ha några väsentliga konsekvenser för myndigheternas arbetsbörda eller handläggningstider. Det faktum att behörigheten vid förrättning av enskild väg utvidgas så att avstängningsanordningar som satts upp olovligt kan avlägsnas kan ha konsekvenser för innehållet i förrättningar och eventuellt i någon mån öka mängden förrättningsansökningar för Lantmäteriverket, men det är svårt att i förväg bedöma saken kvantitativt. Samtidigt kan ett tydligt myndighetsbeslut minska mängden oklarheter när det gäller tillgången till handräckning av polisen. Enligt bannätsförvaltaren, det vill säga Trafikledsverket, är den främsta konsekvensen ett förtydligat tillämpande av regleringen i banlagen och lagen om enskilda vägar.

4.2.3 Andra konsekvenser för människor och samhälle

Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Propositionen har inga betydande konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, eftersom förslagen huvudsakligen gäller precisering och förtydligande av den nuvarande regleringen.

De förslag i propositionen som handlar om vägdelägarnas rätt att få information innebär positiva konsekvenser för tillgodoseendet av vägdelägarnas rättsskydd. Enligt propositionen har vägdelägare framöver lättare tillgång till vissa handlingar som gäller väglaget och dess organ, såsom protokoll. När vägdelägarna har tillgång till information om exempelvis vilka beslut som fattats under en stämma, har de bättre möjligheter att även använda sin rätt att söka ändring. Även de förslag som handlar om väglagens beslutsförfaranden bidrar till att främja tillgodoseendet av vägdelägarnas rättsskydd. För att vägdelägare ska kunna bilda ett väglag

krävs ett enhälligt beslut av de delägare som är representerade vid stämman, och väglaget kan endast fatta beslut om att avskilja en väg eller en vägdel från väglagets väg om alla vägdelägare i den vägdel som ska avskiljas ger sitt samtycke till det. Både vid bildande av ett väglag och vid avskiljning av en väg är det fråga om beslut som avsevärt påverkar vägdelägarnas rättigheter och skyldigheter.

Att utesluta möjligheten att använda de grundbesvär som avses i skatteutsökningslagen när det gäller vägavgifter kan ha positiva konsekvenser för vägdelägarnas och de andra väganvändarnas rättsskydd, men förslaget kan också ha motsatta konsekvenser. Rättegångskostnaderna har stigit kontinuerligt, vilket har bedömts kunna leda till att en rättegång för ett tvistemål innebär en så stor ekonomisk risk att man inte vågar ge sig in på det. Enligt en bedömningspromemoria som justitieministeriet utarbetade 2021 kan människors tillgång till sina rättigheter äventyras om de inte vågar hänskjuta ett ärende till domstol för avgörande ens när deras krav sannolikt är motiverade. Kostnadsrisken påverkar inte parterna i tvisten jämnt, eftersom risken för höga rättegångskostnader är ett mindre problem för en ekonomiskt sett starkare part som har bättre förutsättningar än en mindre bemedlad i en tvist att hänskjuta sitt ärende till domstol för avgörande. Med hjälp av risken för rättegångskostnader har en förmögnare part också möjlighet att övertala sin motpart att gå med på förlikning även när den förmögnare parten skulle kunna förlora tvisten i domstol.⁷ Genom att använda den klandertalan i tingsrätten som avses i 65 § i lagen om enskilda vägar bestäms rättsläget dock sannolikt mycket snabbare än genom ett grundbesvär i förvaltningsdomstolen. En klandertalan ska väckas inom tre månader efter att beslutet fattats, och tingsrättens handlägningsprocess inleds genast när klandertalan väckts. Inledandet av en process för grundbesvär hos förvaltningsdomstolen beror däremot på när ärendet anhängiggörs vid utsökningsmyndigheten. Enligt 20 § i skatteutsökningslagen preskriberas en offentlig fordran fem år efter ingången av året efter det år då den påfördes eller debiterades, och i annat fall vid ingången av året efter det år då fordran förföll till betalning. Då kan ett oklart rättsläge för vägdelägare pågå längre beroende av hur väglaget beslutar att debitera vägavgifter. Å andra sidan kan tingsrättsmodellen i själva verket till och med göra debiteringen av avgifter långsammare. Om debiteringen av en vägavgift anhängiggörs vid utsökningsmyndigheten och det även väcks en klandertalan om beslutet hos tingsrätten, kan utsökningsmyndigheten bli tvungen att vänta på tingsrättens avgörande eftersom ärendet fortfarande är omtvistat. I praktiken påverkar den föreslagna ändringen inte nuläget, eftersom det knappt alls har anförts några grundbesvär i enlighet med 9 § i skatteutsökningslagen när det gäller sådana vägavgifter och bruksavgifter som avses i lagen om enskilda vägar. Enligt uppgifter från förvaltningsdomstolarna har endast ett sådant avgörande meddelats medan den nya lagen om enskilda vägar varit gällande. Totalt 80 klandertalanden som gäller väglags beslut har avgjorts medan lagen om enskilda vägar varit i kraft (uppgifter fram till september 2025). Den genomsnittliga handläggningstiden har varierat beroende på tingsrätt från 29,9 månader till 3,1 månader.

Propositionen har inga betydande konsekvenser för tillgodoseendet av egendomsskyddet. Med stöd av vägrätt får växtlighet och andra hinder avlägsnas från vägområden, och när det gäller frisikts- och skyddsområden får växtlighet och andra naturhinder som skymmer sikten eller som på annat sätt äventyrar trafiksäkerheten avlägsnas. Detta innebär i praktiken att nuläget för egendomsskyddet inte ändras väsentligt, eftersom en fastighetsägare, när en vägrätt stör fastigheten, redan har förlorat bestämmanderätten till området till innehavarna av vägrätt.

⁷ Bedömningspromemoria: Rättegångskostnader i tvistemål. Justitieministeriets publikationer 2021:16, s. 39, 41. [Rättegångskostnader i tvistemål: Bedömningspromemoria.](#)

Förslaget preciserar och förtydligar den gällande regleringen när det gäller avlägsnande av växtlighet och andra hinder från ett område som omfattas av vägrätt.

De förslag som gäller frisikts- och skyddsområden har inte heller några väsentliga konsekvenser för miljön eller den biologiska mångfalden, eftersom vägrätt inte ens från första början får bildas om anläggandet av en väg kan orsaka anmärkningsvärd förstörelse i naturen eller anmärkningsvärt beskära kulturvärden i miljön. Naturskyddslagen ska iakttas såväl vid förrättning av enskild väg som vid väghållning.

Konsekvenser för grupper av människor

Propositionen har indirekta positiva konsekvenser när det gäller olika grupper av människors jämlika möjligheter att röra sig och delta i samhället. I synnerhet har propositionen positiva konsekvenser när det gäller ställningen och trafikmöjligheterna för personer som bor och verkar på landsbygden och i glesbebyggda områden. Målet med förslagen är att främja väglag med aktiv verksamhet och effektivt ordnad väghållning. Genom att göra väghållning på enskilda vägar smidigare och effektivare bidrar man till att säkerställa att skolskjutsar, service för äldre och andra social- och hälsovårdstjänster som ges i hemmet kan tillhandahållas säkert och smidigt även hos personer som bor längs enskilda vägar, och därmed tryggas även tillgången till dessa tjänster. De enskilda vägarnas skick påverkar även brådskande nödcentralsverksamhet, polis- och räddningsverksamheten och tillhandahållandet av akutvård, vilka alla är viktiga för både personer som bor längs enskilda vägar och näringsverksamhet längs enskilda vägar.

Konsekvenser för trafiksäkerheten

Propositionen väntas ha både direkta och indirekta positiva konsekvenser för trafiksäkerheten. Den föreslagna preciseringen av regleringen om frisikts- och skyddsområden har direkta konsekvenser för trafiksäkerheten i och med att det för vägdelägarna är tydligare vad som får avlägsnas från vägområdet om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det. Förfaranden som förtydligar regleringen för att vägdelägare så omfattande och aktivt som möjligt ska kunna delta i beslutsfattande, det vill säga exempelvis sammankallning av väglagets stämma, tillsammans med reglering som stärker vägdelägarnas rätt att få information främjar en effektivt ordnad väghållning och har därmed direkta konsekvenser för trafiksäkerheten. Samtidigt uppnås positiva konsekvenser för banhållningen och säkerheten för järnvägstrafiken om bannätsförvaltaren kommer överens om placeringen av ledningar och anordningar på järnvägsområdet även om en vägrätt i enlighet med lagen om enskilda vägar har bildats för järnvägsområdet. Möjligheten att placera exempelvis trafikanordningar som anger viktbegränsning på en väg för att förebygga olägenheter för vägen bidrar till att vägen hålls i gott skick och därmed även till säker trafik på vägen.

Det bör dock observeras att trafiksäkerheten för enskilda vägdelar eller exempelvis korsningar även är ett resultat av den samlade effekten av flera faktorer som faller utanför lagstiftningen om enskilda vägar.

Konsekvenser för informationssamhället och dataskyddet

Syftet med propositionen är att göra det lagstadgade förfarandet för placering av el- och kommunikationsledningar längs enskilda vägar ännu smidigare. Detta främjar byggandet av kommunikationsnät, tillgången till bredband och utvecklingen av digital infrastruktur i synnerhet i landets glesbebyggda områden, och därmed har propositionen även positiva konsekvenser för landsbygden.

Inga anmärkningsvärda dataskyddskonsekvenser har identifierats för de förslag som har att göra med vägdelägarnas rätt att få information. Möjligheten till digital kontakt kan förbättra vägdelägarnas dataskydd i och med att adressuppgifter som avslöjar bostadsorten vanligen inte behöver uppges till väglagen. Uppgifter om adressen till de som bor längs väglagets väg är tillgänglig, men exempelvis när det gäller semesterbostäder och skogsskiften kan vägdelägarna om de vill välja att inte uppges informationen till väglaget. Syftet med delägarförteckningen är att lista fastigheterna (fastighetsbeteckningar och eventuella namn på gårdar) och kontaktuppgifter till fastigheter, det vill säga i vanliga fall namnet på och kontaktuppgifterna till den person eller sammanslutning som innehar äganderätt. Fastigheternas ägaruppgifter är offentliga och vem som helst får tillgång till den informationen via Lantmäteriverket eller den informationstjänst i fastighetsdatasystemet som används av yrkespersoner. Beräkningen av vägenheter och debiteringslängden är offentlig för vägdelägarna, och redan av dem framgår namnet på ägarna till alla delägarfastigheter.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Alternativen och deras konsekvenser

Som ett alternativ till den föreslagna ändringen av 5 § 3 mom., vilken innebär att det från vägområden med stöd av vägrätten får avlägsnas växtlighet och andra hinder och från frisikts- och skyddsområden får avlägsnas växtlighet och andra naturhinder som skymmer sikten eller som på annat sätt äventyrar trafiksäkerheten, övervägde man vid beredningen att bibehålla nuläget på så sätt att endast naturlig växtlighet får avlägsnas från frisikts- och skyddsområden. Varken väglag eller vägandelsägare skulle alltså få avlägsna sådan planterad växtlighet som har börjat växa eller planterats på området för vägrätten efter förrättningen av vägen eller som av någon anledning inte har avlägsnats i samband med att vägen byggdes. Detta ansågs dock strida mot syftet med frisikts- och skyddsområden. Det kan beslutas att ett frisikts- och skyddsområde hör till en enskild väg om det är viktigt för trafiksäkerheten och ingen fastighet orsakas avsevärd skada. När det gäller växtlighet som äventyrar trafiksäkerheten eller sikten har det ingen betydelse huruvida växtligheten är planterad eller naturlig.

Som en del av ändringen av 42 § om uttag av vägavgift och bruksavgift granskades vid beredningen även huruvida vägavgifterna och bruksavgifterna är direkt utsökbara. Ett alternativ vid granskningen var att bestämmelserna slopas och att uttagsfrågor hänvisas till tingsrätten i form av civilrättsliga fordringsmål där tingsrättens avgörande i talan utgör en utsökningsgrund. Detta alternativ ansågs dock ha avsevärda negativa konsekvenser för förutsättningarna för effektiv väghållning. Direkt utsökbarhet har ansetts vara en faktor som i stor utsträckning påverkar vägdelägarnas vilja att betala, och man ansåg att en risk med att stryka den är att vägavgifter allt oftare inte betalas. Detta har direkta konsekvenser för väglagens förutsättningar och möjligheterna till väghållning. Om en utsökningsgrund ska sökas hos tingsrätten innebär det dessutom att väglagens kostnader höjs ytterligare.

Ett annat alternativ under beredningen var att bevara möjligheten att använda grundbesvär och att entydigt hänvisa ändringssökande som har att göra med felaktig debitering av vägavgift till förvaltningsdomstolarna. Ärenden som har att göra med enskilda vägar kräver ofta specialkunnande inom fastighetsärenden, och till skillnad från sådan klandertalan som avses i 65 § i lagen om enskilda vägar har förvaltningsdomstolen i sitt beslutsfattande inte tillgång till den sakkunskap som en jordrättsingenjör innehar. Sökande av ändring gäller ofta väglagets beslut som helhet, vilket också kan innebära att det är svårt att särskilja ärenden som har att göra med indelning i vägenheter och bestämmande av vägavgift. I fråga om en effektiv handläggning av ett ärende kan det vara problematiskt att sökandet av ändring delas upp i två olika linjer.

Alternativ som hänför sig till vägdelägarnas rätt att få information och som övervägdes vid beredningen var att väglagets handlingar kan vara tillgängliga för vägdelägare endast digitalt, exempelvis i väglagets e-tjänst. Till exempel behöver protokoll från årsstämmor med bilagor inte på begäran postas till vägdelägare. Detta alternativ kan dock utelämnas vissa grupper av vägdelägare, såsom äldre personer, från tillgången till information och beslutsfattandet, varför detta alternativ slopades under beredningen.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Den finländska samhällsstrukturen skiljer sig från de flesta andra europeiska länder. Finland är ett land med stor area och liten befolkning, och därför är betydelsen av enskilda vägar större i Finland än i många andra länder. Till exempel i Tyskland finns det inga speciallagar om enskilda vägar. Utöver förbundsländernas gatu- och väglagar gäller framför allt den tyska civillagboken (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) för enskilda vägar.

Det land vars förhållanden ligger närmast de finländska är Sverige, som precis som Finland har ett omfattande nät av enskilda vägar. I Sverige är den viktigaste lagstiftningen som gäller enskilda vägar anläggningslagen (1973:1149) och lagen om förvaltning av samfälligheter (1973:1150).

I svensk rätt är de enskilda vägarna sådana gemensamhetsanläggningar som avses i anläggningslagen. De bildas vid en lantmäteriförrättning. Det område som en anläggning kräver upplåts antingen med en rätt av servitutsnatur eller med en äganderätt, varvid delägarna till gemensamhetsanläggningen också blir gemensamma ägare till området. Delägarskapet till en gemensamhetsanläggning är inte personligt utan bundet till en fastighet. Ett område kan upplåtas av såväl fastigheter som ska bli delägare till en gemensamhetsanläggning som av andra fastigheter. Det kan bestämmas att ersättning ska betalas för upplåtelsen.

Enskilda vägar förvaltas antingen utan organisering och direkt av delägarna (delägarförvaltning) eller genom en samfällighetsförening som bildats för förvaltning av vägen. Vid icke-organiserad delägarförvaltning ska beslut fattas enhälligt, och om enhällighet inte uppnås kan lantmäteriverket eller ett organ som det förordnat på ansökan av en delägare arrangera ett sammanträde för att avgöra saken. På sammanträdet räknas röstantalet på samma sätt som i en samfällighetsförening. Om förhållandena så kräver kan det vid sammanträdet bestämmas att en samfällighetsförening ska bildas.

En samfällighetsförening bildas vid ett delägarsammanträde genom att utfärda stadgar och en styrelse för föreningen. Föreningen är en juridisk person som kan inneha rättigheter och skyldigheter och ingå förbindelser som hänför sig till dess uppgifter. Vid en gemensamhetsanläggnings bildningsförrättning bildas oftast också en samfällighetsförening för att sköta förvaltningen av gemensamhetsanläggningen. Delägarna till en gemensamhetsanläggning är medlemmar i samfällighetsföreningen automatiskt ifall en förening har bildats för att sköta anläggningen. Lantmäteriet för register över samfällighetsföreningarna.

I Sverige kan ledningar placeras i marken antingen med stöd av ett avtal som ingåtts mellan ägaren och näaktören eller genom lantmäteriets beslut att vid en särskild lantmäteriförrättning bilda en ledningsrätt av servitutsnatur för det område som behövs. Ägaren eller, när det gäller enskilda vägar, antingen delägarlaget eller samfällighetsföreningen har rätt till ersättning för skador orsakade av placering av ledningar. Trots att det område som betjänar en enskild väg vanligen utgör flera fastigheters egendom, fattas beslut om användning av området i andra syften än för väghåll i enlighet med de bestämmelser som gäller förvaltning av gemensamma

områden. Om en samfällighetsförening har bildats för förvaltningen kan föreningen fatta beslut om exempelvis ledningar som ska placeras ut på vägområdet.

Samfällighetsföreningens beslut kan klandras genom att väcka talan hos mark- och miljödomstolen utifrån den grunden att beslutet har fattats i strid med lag eller föreningens stadgar. Också en delägare som är missnöjd med ett beslut som fattats på ett icke-organiserat delägarlags sammanträde kan väcka talan mot de andra delägarna hos mark- och miljödomstolen.

Lagstiftningen i Sverige innehåller inga direkta föreskrifter om skydds- och frisiktsområden på enskilda vägar, men det kan dock bestämmas att bestämmelserna i väglagen om allmänna vägar ska tillämpas, exempelvis byggförbudet på tolv meter. En myndighet har behörighet att övervaka och bestämma åtgärder enligt behov. Vissa av åtgärderna kan gälla trafiksäkerhet och skydds- och frisiktsområden.

6 Remissvar

6.1 Inledning

Utlåtanden om utkastet till regeringens proposition begärdes av totalt 398 instanser. Bland dem fanns så gott som alla ministerier, statliga myndigheter, intresseorganisationer, Ålands landskapsregering och alla kommuner och välfärdsområden i Finland förutom på Åland. Remissinstanserna ombads att ta ställning till de ändrade bestämmelser som föreslås i utkastet till proposition och till konsekvensbedömningen. Dessutom fick de ge fritt formulerad respons under Övriga observationer.

Utlåtanden gavs av 62 aktörer: justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering, Transport- och kommunikationsverket, Trafikledsverket, Lantmäteriverket, Livskraftscentralen, Gränsbevakningsväsendet, Domstolsverket, riksdagens justitieombudsman, Högsta förvaltningsdomstolen, Uleåborgs tingsrätt, Åbo förvaltningsdomstol, Helsingfors förvaltningsdomstol, Egentliga Tavastlands förvaltningsdomstol, Forststyrelsen, Skärgårdsdelegationen, Finlands skogscentral, Trafikskyddet, Kommunförbundet rf, Vägföreningen i Finland rf, Suomen Tieisännöitsijät ry, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf, Skogsindustrin rf, Logistiikkayritysten Liitto ry, Finlands Transport och Logistik SKAL rf, Finsk Energiindustri rf, Finlands Sågindustri rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Landsbygdspolitikens nätverk MaalleKo, Keskustan Savitaipaleen kuntayhdistys ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f, Finlands öar – Suomen saaret ry, Finlands Byar rf, Finlands regionnät rf, FiCom ry, ITS Finland ry, Företagarna i Finland rf, Finlands advokater, Helsingfors stad, Tavastehus stad, Villmanstrand stad, Vasa stad, Nyslott stad, Salo stad, Torneå stad, Tervola kommun, Hollola kommun, Rautjärvi kommun, Kangasniemi kommun, Keminmaa kommun, Juva kommun, Rääkkylä kommun, Janakkala kommun, Korsholms kommun, tre privatpersoner och väglaget Pilvijärven yksityistien tiekunta.

Nio av de ovan nämnda aktörerna, det vill säga försvarsministeriet, arbets- och näringsministeriet, riksdagens justitieombudsman, Domstolsverket, Åbo förvaltningsdomstol, Helsingfors förvaltningsdomstol, Egentliga Tavastlands förvaltningsdomstol, Finlands advokater och Hollola kommun meddelade att de inte har något att yttra om utkastet till proposition.

I allmänhet understödde remissinstanserna de ändringar som föreslås i utkastet till proposition och ansåg att de behövs, är motiverade och förtydligar rättsläget, och totalt sett förhöll de sig positivt till utkastet. De främsta målen med propositionen fick brett understöd. Ändringsförslagen ansågs överensstämma rätt väl med de problem som observerats i praktiken när det gäller förvaltningen av väglag och underhållet av enskilda vägar. Rätt få tog ställning till konsekvensbedömningen av utkastet, men den ansågs huvudsakligen vara bra och realistisk.

I utlåtandena framfördes också vissa behov av precisering och utveckling, bland annat när det gäller hur noga avgränsad regleringen är, de olika aktörernas ansvarsfrågor, dataskydd och hur väl ändringarna skulle fungera i praktiken. Vissa remissinstanser uttryckte även en allmän oro över finansieringen och reparationsskulden för enskilda vägar. Vissa remissinstanser koncentrerade sin respons helt till finansieringen av färjor för enskilda vägar.

6.2 Ministerierna

I sina utlåtanden understödde ministerierna de allmänna målen med propositionen och ansåg att de är motiverade, men de ansåg att det finns behov av preciseringar och ytterligare överväganden vid den fortsatta beredningen. Justitieministeriet uppmärksammade att den föreslagna regleringen i 50 a § om att föra en delägarförteckning delvis ger väglagens organ prövningsrätt när det gäller behandlingen av personuppgifter, och att den föreslagna rättsliga grunden till den delen behöver preciseras vid den fortsatta beredningen. Ministeriet ansåg att regleringen om rätten att få information ska begränsas så att den inte i onödan omfattar ett större informationsinnehåll än motiverat. Justitieministeriet uppmanade också till att beakta att grundlagsutskottet har förutsatt att bestämmelser om behandling av personuppgifter avgränsas till vad som är nödvändigt inom ramen för dataskyddsförordningen, och att detta bör motiveras i propositionen. Även de dataskyddsrättsliga rollerna bör identifieras och kompletteras i motiveringen.

Inrikesministeriet understödde den föreslagna ändringen i 5 §.

Jord- och skogsbruksministeriet understödde att kallelser till väglagets stämma kan sändas per e-post och att handlingarna från väglagets stämmor är tillgängliga digitalt. Detta främjar en modern tillgång till information. Jord- och skogsbruksministeriet påminde om att regleringen i gällande 18 § i lagen om enskilda vägar är baserad på tanken om att den som huvudsakligen handlägger tillstånd för byggande är kommunens byggnadstillsynsmyndighet, och att ärendet endast av skäl som hänför sig till ändamålsenlighet och undantagsvis kan handläggas i samband med förrättning av enskild väg. Ministeriet ansåg också att den föreslagna ändringen av 71 § inte nödvändigtvis förbättrar ställningen som utövare av den egna rättigheten för innehavarna av vägrätt, eftersom avlägsnande av avstängningsanordningar även framöver kan kräva handräckning av polisen. Jord- och skogsbruksministeriet betonade att det när det gäller den föreslagna ändringen av mellanregistrering vid förrättning av enskild väg i 80 § är fråga om ett systemiskt ärende som bör granskas som en helhet och inte spritt genom att ändra speciallagstiftningen.

6.3 Myndigheterna och den övriga statsförvaltningen

De statliga myndigheterna förhöll sig huvudsakligen positivt till propositionen. Ändringarna ansågs förtydliga rättsläget, förbättra informationsflödet och göra rutinerna smidigare.

Lantmäteriverket understödde alla de föreslagna ändringarna.

I sitt gemensamma utlåtande ansåg livskraftscentralerna att de föreslagna ändringarna är tydliga och välmotiverade, men de ansåg att det är dåligt att inga ändringar föreslagits i 7 § (Skyldighet att bli vägdelägare) och att kommunerna därmed inte heller framöver kan ålägga personer att bli delägare i väglag på samma sätt som staten. Samtidigt ansåg Livskraftscentralen att det är dåligt att propositionen inte innehåller något förslag om att ändra den bedömning av gatuhållningsskyldigheten som avses i 13 § i lagen om enskilda vägar.

Forststyrelsen och Finlands skogscentral understödde alla ändringsförslag och ansåg att de är motiverade. Enligt Forststyrelsen förtydligar ändringarna den gällande lagen om enskilda vägar i många avseenden. Transport- och kommunikationsverket ansåg att de föreslagna ändringarna är motiverade och förtydligar rättsläget. Ändringarna förbättrar också informationsflödet och gör de nuvarande rutinerna smidigare.

I sitt utlåtande tog Trafikledsverket upp behovet av att harmonisera och förtydliga regleringen i banlagen och lagen om enskilda vägar när det gäller placeringen av ledningar och kablar. Enligt Trafikledsverket är det samtycke som getts av en väghållare för en enskild väg inte en sådan placeringsrätt baserad på någon annan lag som avses i 36 § 4 mom. i banlagen och som förbigår ett sådant avtal om placering och arbete på banområden som avses i bestämmelsen. Trafikledsverket ansåg att förrättning på ett banområde alltid ska kräva ett avtal i enlighet med 36 § (placering och arbete) oavsett om projektet även kräver väghållarens samtycke i enlighet med lagen om enskilda vägar. På så sätt säkerställs att säkerheten och andra aspekter som hänför sig till järnvägen och trafiken på den beaktas vid placeringen av anordningar.

Trafikskyddet ansåg att de ändringar som gäller trafiksäkerheten är särskilt viktiga, exempelvis möjligheten att avlägsna hinder som äventyrar trafiksäkerheten och att förtydliga regleringen som gäller avlägsnande av avstängningsanordningar. Dessa ansågs förbättra möjligheterna till förutseende trafiksäkerhetsarbete. Liksom flera andra remissinstanser föreslog Trafikskyddet i sitt utlåtande att 25 § i lagen bör innehålla uttryckliga bestämmelser om möjligheten att använda trafikplaneringar även för att skydda vägen och förebygga olägenheter för vägen, exempelvis för att möjliggöra införande av viktbegränsningar under tjällossning.

I sitt utlåtande uppmärksammade Ålands landskapsregering att det i regeringspropositionen bör beskrivas hur behörigheten fördelas mellan riket och Åland när det gäller enskilda vägar. Landskapsregeringen konstaterade att det nuvarande förhållandet mellan riket och Åland bör beaktas vid fördelningen av behörigheten.

6.4 Domstolarna

Domstolarnas utlåtanden var kortfattade. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2022:54 har beaktats på lämpligt sätt i förslaget till ändring av 42 § i lagen om enskilda vägar. Uleåborgs tingsrätt konstaterade att förslagen i propositionen förbättrar rättsskyddet för vägdelägare. Tingsrätten ansåg dock att det är svårt att bedöma huruvida det att vägdelägarna har bättre tillgång till information om innehållet i beslut som fattats under väglagets stämmor ökar eller minskar antalet ändringssökningar för tingsrätten. Liksom många andra remissinstanser understödde Uleåborgs tingsrätt att de avgifter som väglagen bestämmer även framöver är direkt utsökbara.

6.5 Kommunerna

Sexton kommuner gav utlåtanden. I utlåtandena understödde kommunerna i stor utsträckning utkastet till proposition och de föreslagna ändringarna och ansåg att de är förtydligande och ändamålsenliga. Ändringarna ansågs göra förvaltningen av väglagen smidigare, göra tolkningen

mindre oklar och därmed eventuellt också minska kommunernas administrativa börda samt stärka vägdelägarnas rätt att få information. De förslag som gäller främjande av digital kommunikation och tillgången till väglagets handlingar ansågs vara särskilt viktiga. Det ansågs dock vara avgörande att vägdelägarnas möjlighet att inte använda digitala kommunikationskanaler fortfarande tryggas, det vill säga att tillgång till papperskopior är ett behövligt tillägg till den digitala kommunikationen. Även vissa mindre preciseringar och bekymmer när det gäller det praktiska genomförandet framfördes.

Inga direkta ekonomiska konsekvenser för kommunerna identifierades, men indirekt kan ändringarna dock främja ett effektivare underhåll av enskilda vägar och därmed stöda den regionala trafiken och näringsverksamheten.

De kommuner som gav utlåtanden understödde enhälligt att den idé om att utvidga skyldigheten att bli vägdelägare så att den även gäller kommunerna som lades fram under beredningen inte var med i utkastet till proposition. Kommunerna ansåg att understöd för enskilda vägar, bruksavgifter och avtal fungerar bättre i olika praktiska situationer än ett påtvingat delägarskap utan fastighetsägande. Kommunerna deltar dessutom i väglagens verksamhet i egenskap av vägdelägare baserat på fastighetsägande.

Flera av remissinstanserna föreslog att 25 § i lagen preciseras så att trafikanordningar även kan sättas upp för att skydda enskilda vägar, det vill säga för att förebygga olägenheter för vägar.

6.6 Intresseorganisationerna

I sina utlåtanden understödde representanterna för näringslivet och de andra intressenterna målen med propositionen i stor utsträckning och ansåg att förslagen är motiverade. De betonade i synnerhet de enskilda vägarnas betydelse för logistiken, försörjningsberedskapen och transporten inom jord- och skogsbruket, men även för fritidsboende. De framförde samtidigt den avsevärda reparationsskulden för nätet av enskilda vägar och behovet av långsiktig finansiering. Många organisationer önskade att 25 § i lagen preciseras så att en grund för att sätta upp trafikanordningar också kan vara skydd för vägen och förebyggande av skador. Enligt dem är detta särskilt viktigt när det gäller viktbegränsningar, vilka är ett viktigt sätt att skydda enskilda vägar under tjällossning och förhindra att vägar skadas.

De ändringsförslag vars syfte är att göra förvaltningen av väglagen smidigare ansågs huvudsakligen vara motiverade, men de faktiska aktörerna, exempelvis vägdisponenterna, uttryckte även oro över en ökande administrativ börda samt att de föreslagna bestämmelserna är otillräckliga och till viss del i praktiken ineffektiva.

Energiindustri rf, FiCom ry, ITS Finland ry och Finlands regionnät rf understödde förslaget att underlätta förfarandet för att placera ut ledningar i marken. En process i stil med den nuvarande upplevs långsam och betungande i och med att även små ändringar och förflyttning av nya konstruktioner alltid kräver stor administrativ handläggning och markägarens deltagande. Väglagens stämmor hålls sällan, vilket har gjort processerna långsammare. Energiindustri rf ansåg att ändringen till och med kan vara större och att tillämpningskriteriet för det föreslagna förenklade förfarandet bör vara projektets betydelse i stället för typen av ledning, för att ändringen mer omfattande ska kunna innebära att de önskade fördelarna uppnås, det vill säga ett smidigare beslutsfattande. Samtidigt föreslog FiCom att det förenklade förfarandet binds till projektets ringa verkningar i stället för enbart till huruvida ledningen betjänar en enda fastighet. FiCom föreslog också att ett smidigare förfarande än i nuläget skapas för icke-organiserade enskilda vägar för att genomförande av småskaliga nät- och anslutningsledningsprojekt. De övriga ändringsförslagen i utkastet till proposition som indirekt innebär att placeringen av nät

på områden för enskilda vägar blir smidigare ansågs vara fördelaktiga. Regleringen om väglagets vägdelägarförteckning, skyldigheten att hålla vägdelägarnas kontaktuppgifter uppdaterade och de preciseringar som gäller tillgång till information underlättar i praktiken identifieringen av och kontakten till rätt ansvariga aktörer. Detta minskar även mängden förseningar vid placeringsprojekt. Enligt ITS Finland ry är det särskilt viktigt att regleringen stöder byggandet av digital infrastruktur och datakommunikationsförbindelser även i glesbygden. Dessutom betonade Finlands regionnät rf att spåren av arbetet när ett väglags organ förvaltar en väg och dess skick i praktiken inte stör trafiken på vägen.

I sitt utlåtande tog Skärgårdsdelegationen och dess arbetsgrupp för färjor för enskilda vägar inte ställning till innehållet i propositionen, utan framförde att regleringen om färjor för enskilda vägar är otillräcklig och att framtiden för den statliga finansieringen är osäker. Enligt Skärgårdsdelegationen innehåller lagen om enskilda vägar inte tillräckligt tydliga och omfattande bestämmelser om färjor för enskilda vägar. Finlands Öar FÖSS r.f. och Keskustan Savitaipaleen kuntayhdistys ry gav uttryck för samma oro i sina utlåtanden.

Kommunförbundet rf ansåg att det är mycket bra att den idé om att utvidga skyldigheten att bli vägdelägare så att den även gäller kommunerna som lades fram slopades vid beredningen. Enligt Kommunförbundet kan ett påtvingat delägarskap förflytta fokus från understöd till vägavgifter, öka den administrativa bördan och försämra kommunernas möjligheter att rikta stöd flexibelt enligt de lokala behoven. I övrigt innehåller lagpropositionen enligt Kommunförbundet flera välkomna ändringsförslag. Kommunförbundet konstaterade också att det, för att underlätta den praktiska tillämpningen av lagen, också kan behövas uttryckliga bestämmelser om ändringssökande när det gäller beslut som fattats av kommunens byggnadstillsynsmyndighet, och samtidigt behöver ställning tas till huruvida det förfarande för begäran om omprövning som avses i förvaltningslagen tillämpas på dem.

I sitt utlåtande konstaterade Vägföreningen i Finland rf att den gällande lagen om enskilda vägar har visat sig fungera och att de ändringar som nu föreslås är välkomna tillägg till eller preciseringar av den. I synnerhet digital kommunikation har blivit lättare att använda och mer omfattande vid förvaltningen av väglag och vuxit efter att beredningen av den gällande lagen skedde för omkring tio år sedan, och det utkast som nu presenteras motsvarar den utvecklingen. Vägföreningen ansåg att det är särskilt viktigt att vägavgifter förblir direkt utsökbara enligt lagen om enskilda vägar.

Finlands Byar rf konstaterade att det är motiverat att uppdatera och precisera lagen om enskilda vägar på det sätt som presenteras och understödde Vägföreningens utlåtande.

Även Finlands Transport och Logistik SKAL rf var eniga med utlåtandet av Vägföreningen i Finland rf. I synnerhet SKAL understödde en utvidgning av möjligheten att rensa bort sådana naturhinder på vägområden som äventyrar trafiksäkerheten. På samma sätt understödde Logistiikkayritysten Liitto ry den föreslagna ändring av 5 § som gäller bortrensning av sådana naturhinder på vägområden samt frisks- och skyddsområden som äventyrar trafiksäkerheten. Även Finlands Sågindustri rf understödde målen med propositionen.

Företagarna i Finland rf understödde målen med propositionen och ansåg att de föreslagna ändringarna är förenliga med målen och behövliga. Organisationen ansåg också att de viktigaste konsekvenserna av förslagen hade identifierats i propositionen.

I sitt utlåtande önskade Suomen Tieisännöitsijät ry att vissa förslag förtydligas. Suomen Tieisännöitsijät ry ansåg att ändringen i 5 § är en absolut nödvändig korrigering, men önskade dessutom ett omnämnande om rätten att även avlägsna växtlighet som ”försvarar underhåll”.

Enligt dem är detta viktigt eftersom i synnerhet trädgrenar på vägområden orsakar problem för underhållsutrustning, inte enbart när det gäller trafiksäkerhet eller fri sikt. Föreningen understödde den föreslagna ändringen av 30 §, men uppmärksammade att osäkerhet kring vad som avses med ”enstaka” fastigheter lär innebära oklarhet när det gäller tolkningen av paragrafen. Suomen Tieisännöitsijät ry ansåg att även avgifter för betalningspåminnelse och post samt andra kostnader bör vara direkt utsökbara.

Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf ansåg att den gällande lagen om enskilda vägar som helhet fungerar och att de ändringar som presenterats huvudsakligen är nödvändiga preciseringar och uppdateringar. Enligt MTK förstärker de föreslagna ändringarna väglagens förutsättningar, gör förvaltningen och underhållet av enskilda vägar förutsebart och stöder transporten och försörjningsberedskapen inom jord- och skogsbruket. Enligt MTK förblir markägarnas egendomsskydd totalt sett på en god nivå, i synnerhet tack vare kraven på enhällighet och samtycke. Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. ansåg att lagpropositionen innehåller flera nödvändiga och välmotiverade ändringar som kan göra att lagen fungerar bättre och minska onödig förvaltning. Samtidigt beaktas markägarnas rättsskydd, deras skyldigheter förtydligas och tillgång till information tryggas, samtidigt som regleringen förblir tydlig och förutsägbar.

Finlands Egnahemsförbund rf understödde i synnerhet de förslag som går ut på att förstärka vägdelägarnas rätt att få information, ålägga dem att föra en uppdaterad delägarförteckning och gör det möjligt att sända handlingar elektroniskt. De ändringar som gäller tillgång till information och beslutsfattande förbättrar vägdelägarnas rättsskydd och främjar likabehandling av dem. I synnerhet förstärks ställningen för fritidsboende personer och vägdelägare som bor permanent någon annanstans i och med att tillgången till handlingar inte längre är bunden till en fysisk plats. Egnahemsförbundet uppmärksammade att det i samband med genomförandet av propositionen är viktigt att sörja för att väglagen och vägdelägarna får tillräcklig handledning och rådgivning om hur regleringen tillämpas harmoniserat och konflikter kan förebyggas. Detta är särskilt viktigt i sådana situationer där ändringarna gäller gårdsområden, placering av ledningar eller fördelning av kostnaderna för väghållning.

Privatpersonerna kommenterade bland annat möjligheten att ålägga kommuner delägarskap, delägarskap för markägare och deras möjlighet att använda en väg som går på deras område, kallande till stämma i situationer som gäller gemensamt ägande, lagkraftsbevis, upphävande av vägrätt, trafiksäkerhet, bildande av väglag och frågor om rättsskydd.

Utifrån utlåtandena har vissa ändringar gjorts i propositionsutkastet. Den föreslagna ändringen av 80 § i lagen vilken hänför sig till mellanregistrering vid förrättning av enskild väg har helt strukits ur propositionen. Det är förnuftigt att se utvecklingen av den registerlagstiftning som finns i fastighetsbildningslagen och övriga lagar som en enda helhet och i detta sammanhang sörja för att den reglering om registrering som finns i övrig lagstiftning är enhetlig. Ordalydelsen i föreslagna nya 50 a § om en delägarförteckning har preciserats för att bättre överensstämmer med dataskyddsregleringen. En hänvisning till EU:s allmänna dataskyddförordning har fogats till 89 §. Dessutom har motiveringen till bestämmelserna om rätten att få information och avsnittet om lagstiftningsordningen kompletterats när det gäller dataskydd. Det föreslås att det till 25 § fogas en ny bestämmelse som gäller uppsättande av trafikanordningar för att skydda vägen. Ordalydelsen i förslaget till ändring av bestämmelserna om placeringen av ledningar och kablar på vägområden har preciserats så att det är möjligt att använda ett lättare samtyckesförfarande när det är fråga om lokala anslutningsprojekt med ringa verkningar, och förhållandet mellan 36 § och banlagen har förtydligats. Den föreslagna bestämmelsen om dödsbon i 61 § har utvidgats så att den även gäller allt annat gemensamt ägande. Ställvis har

även specialmotiveringen och bedömningen av de huvudsakliga konsekvenserna i motiveringsavsnittet kompletterats.

6.7 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen konstaterade i sitt utlåtande att utkastet till propositionen om ändring av lagen om enskilda vägar ger en skälig uppfattning om bakgrunden till ärendet, om målsättningen och om de viktigaste förslagen. I propositionsutkastet beskrivs på ett åskådligt sätt betydelsen av enskilda vägar, och flera centrala påverkanskanaler identifieras. Enligt rådet för bedömning av lagstiftningen bör konsekvensernas kvantitativa omfattning, hur konsekvenserna riktar sig till olika aktörsgrupper och de osäkerhetsfaktorer som hänför sig till bedömningarna dock beskrivas närmare.

I utlåtandet ansåg rådet att konsekvenserna för olika målgrupper bör specificeras noggrannare och att de ekonomiska konsekvensernas omfattning bör konkretiseras. I propositionen vore det bra att närmare beskriva vilka antaganden bedömningen om obetydliga konsekvenser baserar sig på och hur ofta de föreslagna ändringarna kommer att gälla väglag, vägdelägare, företag och myndigheter. Dessutom bör bedömningen av konsekvenserna för rättssäkerheten kompletteras särskilt när det gäller sökande av ändring i vägavgifter. Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg också att konsekvenserna för myndigheter och andra offentliga aktörer bör sammanställas och bedömas på ett mer heltäckande sätt. Likaså bör konsekvenserna för trafiksäkerheten, konsekvenserna för informationssamhället och konsekvenserna för landsbygden konkretiseras.

Utifrån rådets utlåtande har propositionens konsekvensbedömning till dessa delar kompletterats och preciserats.

7 Specialmotivering

4 a §. Färjor på enskilda vägar. Det föreslås att en ny paragraf om färjor på enskilda vägar fogas till lagen. Paragrafen ska enligt propositionen innehålla en bestämmelse om att också en färja med färjeläge och färjeled hör till en enskild väg. En färja kan styras med hjälp av en styrlina eller någon annan anordning som ersätter styrlinan (vajerfärja) eller vara en frigående färja (frigående färja).

Enligt 3 § 1 mom. 9 punkten i lagen om enskilda vägar avses med vägområde det område som vägrätten omfattar och där områden, konstruktioner och anordningar som behövs för vägen, såsom körbana, gång- och cykelbana samt vägren, slänt, vägbank, dike, skilje- och gränsremsa, mötes- och vändplats, upplagsplats som behövs för väghållning i anslutning till vägen, belysningsanordningar och trafikanordningar, bro, trumma, bullerhinder, färja med färjeläge och färjeled, skyddsräcke och vägmärke, kan placeras. Till ett vägområde hör alltså också en färja med färjeläge och färjeled. I praktiken har det inom väglagen rått oklarheter om vilka bestämmelser som tillämpas på färjor och vajerfärjor som hör till enskilda vägar. Därför föreslås att det till lagen fogas en bestämmelse som förtydligar rättsläget.

5 §. Bestämmande av vägområden och frisikts- och skyddsområden. Det föreslås att paragrafens 3 mom. ändras så att den preciserar vad som får avlägsnas från vägområden samt frisikts- och skyddsområden med stöd av vägrätt för att säkerställa ändamålsenlig användning och ändamålsenligt underhåll av vägen samt trafiksäkerheten. Från vägområden får det med stöd av vägrätten avlägsnas växtlighet och andra hinder. Från frisikts- och skyddsområden får det med stöd av vägrätten avlägsnas växtlighet och andra naturhinder som skymmer sikten eller som på annat sätt äventyrar trafiksäkerheten.

I 4 § i lagen om enskilda vägar föreskrivs att om det är viktigt för en ändamålsenlig användning av en fastighet och det inte medför någon betydande olägenhet för någon annan fastighet eller registerenhet eller för en vägdelägare i en befintlig väg, till förmån för fastigheten som servitut ska bildas en permanent vägrätt till ett vägområde som behövs för anläggning av en ny väg eller upplåtas vägrätt till en befintlig väg. Vägrätten ska bildas så ändamålsenligt som möjligt så att ändamålet med vägen uppnås så förmånligt som möjligt och att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet för miljön eller större skada eller olägenhet för någon än vad som är nödvändigt. Enligt 3 mom. får vägrätt inte bildas om anläggning av vägen kan medföra betydande äventyrande av trafiksäkerheten, förstörelse i naturen eller beskära kulturvärden i miljön eller på något annat liknande sätt kränka ett allmänt intresse. För att bygga en ny väg bildas vägrätt vid en förrättning av enskild väg, och därmed görs även en prövning av bland annat vägens ändamålsenlighet, graden av skada (inklusive förstörelse i naturen och beskärande av kulturvärden i miljön) och konsekvenserna för trafiksäkerheten i samband med förrättningen.

När vägrätt bildas för anläggning av en ny väg ska det vägområde bestämmas som behövs för dragningen av vägen och en ändamålsenlig konstruktion, och området ska vid behov märkas ut i terrängen. Enligt 2 mom. i 5 § kan det dessutom, om det är viktigt med tanke på trafiksäkerheten och inte medför betydande olägenhet för någon fastighet, bestämmas att en enskild väg utöver vägområdet ska omfatta ett frisiktsområde, om en enskild väg ansluter till en landsväg eller en annan enskild väg, och ett skyddsområde som sträcker sig högst 12 meter från körbanans mittlinje. I nuläget innehåller 5 § 3 mom. bestämmelser som innebär att det från vägområden och frisikts- och skyddsområden som har bestämts höra till en väg med stöd av vägrätten utanför gårdsområden får avlägsnas naturlig växtlighet som skymmer sikten. Dock har prövning och bedömning i samband med bestämningen av ett vägområde eller frisikts- och skyddsområde redan gjorts när det gäller på hur stort område växtlighet kan behöva avlägsnas för trafiksäkerheten. Omfattningen för vägrätten och samtidigt omfattningen för den rätt att avlägsna som avses i 3 mom. har alltså bestämts redan i samband med det, och därmed finns det inte längre något behov av att i lag stryka gårdsområden från denna rätt. I praktiken är det också ofta svårt att exakt bestämma gränsen för ett gårdsområde, och under årens lopp kan planterad och naturlig växtlighet blandas ihop.

Samma 3 mom. preciseras också så att det särskiljs vad som med stöd av vägrätt får avlägsnas från ett vägområde respektive ett frisikts- eller skyddsområde. På vägområden tillåts mer omfattande avlägsnande av växtlighet och andra hinder. Efter att vägrätt bildats och en väg anlagts kan det hända att sådan växtlighet eller sådana andra hinder som hindrar en ändamålsenlig användning av vägen eller äventyrar trafiksäkerheten lämnas kvar på vägområdet. Genom den föreslagna ändringen av 3 mom. får dessa avlägsnas med stöd av vägrätt. Med andra ord stryks begränsningen ”naturlig” från bestämmelsen och uttrycksformen ”andra hinder” tillfogas. Ändringen gör även bestämmelsen mer konsekvent med den övriga lagstiftningen, eftersom det redan i 12 § i vägtrafiklagen föreskrivs att sådant som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken inte får sättas ut eller lämnas på en väg. Syftet med den föreslagna ändringen är att förtydliga regleringen också när det gäller lagen om enskilda vägar, eftersom det i praktiken har uppstått oklarheter kring huruvida alla slags föremål och all slags växtlighet som äventyrar trafiksäkerheten och hindrar användningen av vägen får avlägsnas från ett vägområde.

Eftersom den grund för bestämmande av ett skydds- och frisiktsområde som avses i 2 mom. alltid är trafiksäkerheten, är det baserat på vägrätt viktigt att även därifrån med stöd av vägrätt vid behov få avlägsna alla föremål som försämrar sikten och därmed försvagar trafiksäkerheten. Även när det gäller frisikts- och skyddsområden stryks ordet ”naturlig” när det gäller växtlighet från bestämmelsen, eftersom det inte har någon betydelse för trafiksäkerheten huruvida den växtlighet som försämrar sikten är planterad eller naturlig. Dessutom kan sikten eller annars

trafiksäkerheten även försämras av andra saker än växtlighet, exempelvis stora stenar, och därför fogas uttrycksformen ”andra naturhinder” till bestämmelsen. Till denna del är rätten att avlägsna alltså mer begränsad än på vägområden, från vilka även andra hinder än naturhinder får avlägsnas, exempelvis anläggningar. Anledningarna till avlägsnande på frisikts- och skyddsområden bör alltid hänföra sig till enbart trafiksäkerheten. Vanligen blir avlägsnande aktuellt i kurvor och vid korsningar.

Om sikten eller trafiken på något annat sätt försämras av ett parkerat fordon, kompletterar den föreslagna bestämmelsen 37 § 1 mom. i vägtrafiklagen, enligt vilken ett fordon inte får stannas eller parkeras så att det äventyrar säkerheten eller medför olägenhet för den övriga trafiken.

18 §. Beslutsfattande om vägrätt och andra vägrelaterade rättigheter. Det föreslås att paragrafens 4 mom. ändras genom att uttrycksformen ”som är anhängig av någon annan orsak” stryks. Dessutom görs en lagteknisk ändring i momentet, vilken innebär att hänvisningen till 5 § 4 mom. i samband med bygginstränkning stryks, eftersom paragrafhänvisningen inte ska referera till definitionen.

I 18 § i lagen om enskilda vägar finns bestämmelser om de rättigheter som föreskrivs i 2 kap. i lagen och beslutsfattande om åtgärder som hänför sig till dem. I paragrafens 1 mom. presenteras en huvudregel, enligt vilken beslut om bildande, ändring och upphävande av en vägrätt och en i 8 § avsedd rätt samt om andra frågor som avses i 2 kap. fattas vid förrättning av enskild väg. I följande moment presenteras avgöranden som avviker från denna huvudregel. Enligt 4 mom. i den gällande lagen beviljas tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg som är anhängig av någon annan orsak, och undantag från en i 5 § 4 mom. avsedd bygginstränkning av kommunens byggnadstillsynsmyndighet.

Det har ansetts vara en onödig begränsning att det avlägsnande av byggnader, anläggningar eller växtlighet som avses i 5 § 3 mom. i lagen och som beviljas av tillståndet endast är tillåtet när en förrättning redan är anhängig av någon annan orsak. Det föreslås att 4 mom. i paragrafen ändras så att tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg. En förrättning av enskild väg kan alltså ha anhängiggjorts för att avlägsna en sådan byggnad eller anläggning eller sådan växtlighet som avses i 5 § 3 mom. och behöver alltså inte vara anhängig av någon annan orsak för att tillstånd ska kunna beviljas vid en förrättning av enskild väg, såsom i nuläget. Dessa ärenden kan fortfarande även avgöras vid en förrättning som är anhängig av någon annan orsak. Ändringen förtydligar det beslutsfattande som har att göra med vägrätt och den reglering som gäller skydds- och frisiktsområden.

Framöver beviljar endast kommunens byggnadstillsynsmyndighet undantag från den bygginstränkning som avses i 5 § 4 mom.

25 §. Uppsättande av trafikanordning. En teknisk ändring föreslås i den finska ordalydelsen. Ordalydelsen ”liikenteen ohjauslaite” i den gällande paragrafens rubrik samt dess 1 och 2 mom. ändras till ”liikenteenohjauslaite”, vilket bättre överensstämmer med rättstavningsreglerna och även används i den övriga lagstiftningen.

Dessutom preciseras 1 mom. så att även förebyggande av olägenheter för vägen är en grund för uppsättande av trafikanordningar. Enligt det gällande momentet ska det på en väg sättas upp trafikanordningar som är nödvändiga för vägdelägarnas transportbehov, trafiksäkerheten och behövt förebyggande av de olägenheter som vägen medför. Dock kan även förebyggande av

olägenheter för vägen kräva att trafikanordningar sätts upp, till exempel viktbegränsningar. Till följd av klimattförändringen har tjällossning blivit längre och vanligare. Därmed är behovet av att använda viktbegränsningar under tjällossning allt större även på enskilda vägar. Därför ska bestämmelsen kompletteras så att trafikanordningar även kan sättas upp för att skydda vägen. Preciseringsen säkerställer att väglagen har möjlighet att använda viktbegränsningar som en del av det långsiktiga underhållet av vägen.

I 2 mom. föreslås det en teknisk ändring av hänvisningen. I den gällande paragrafen finns en hänvisning till den upphävda vägtrafiklagen 267/1981). Lagens nummer uppdateras till numret på den nya vägtrafiklagen (729/2018). Dessutom görs en liten språklig redigering i den svenska ordalydelsen.

30 §. Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde. Det föreslås att paragrafens 4 mom. ändras så att vägdelägare inte längre har möjlighet att motsätta sig placeringen av en markledning som betjänar en fastighet eller samhället av väglaget och placeringen av en sådan småskalig anordning som hänför sig till denna på ett vägområde, om det är fråga om ett lokalt anslutningsprojekt med ringa verkningar. Sådana småskaliga projekt är exempelvis el- och fiberanslutningsledningar som betjänar enskilda fastigheter, fiberanslutningar vid basstationer för mobilnät jämte elförsörjningsanslutningar samt andra sådana små anslutnings- och kompletteringsprojekt för kommunikationsnät vilka inte orsakar några avsevärda olägenheter för väghållningen. De vägdelägare på vars fastighets vägområde den ledning eller kabel som ska placeras går ska dock ges möjlighet att framföra sin åsikt i frågan för väglagets organ.

I 30 § 1 mom. i den gällande lagen om enskilda vägar föreskrivs att samtycke ges till placering i marken av sådana ledningar och mindre anordningar som ansluter till dem och som betjänar en fastighet eller samhället av väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, av vägdelägarna och att samtycke av fastighetens ägare då inte behövs. Samtycket ges på väglagets vägnar av sysslomannen eller bestyrelsen. Innan samtycke ges ska sysslomannen eller bestyrelsen meddela vägdelägarna om detta. Meddelandet ska tillställas vägdelägarna så som i 61 § 1 mom. föreskrivs om tillställande av kallelse till väglagsstämma. Enligt gällande 30 § 4 mom. ska beslut i ärendet fattas vid väglagets stämma om någon av vägdelägarna motsätter sig placeringen inom 21 dagar från sysslomannens eller bestyrelsens meddelande.

Det förfarande som avses i 30 § i lagen om enskilda vägar har ansetts vara onödigt betungande, i synnerhet när det är fråga småskaliga projekt, såsom anslutningsledningar som placeras tvärs över vägen. För att placera el- och kommunikationsnät på området för en enskild väg behövs i nuläget ett jakande beslut under väglagets stämma, om någon av vägdelägarna motsätter sig placeringen av ledningen eller anläggningen. Därför kan elektrifieringen av fastigheter och förbättringen av datatrafikförbindelser ibland försenas avsevärt, eftersom det kan ta anmärkningsvärt lång tid att sammankalla väglagets stämma och behandla ärendet. Till grund för den gällande paragrafen ligger i första hand en tanke på ett stamnät som byggs längs med vägar, inte på husanslutningar som förgrenar sig från det. På området för ett befintligt nät har dock anslutningen av en ny fastighet eller byggnad till det befintliga nätet till exempel vid kompletteringsbyggande i nuläget i praktiken behandlats på samma sätt som ett beslut om att placera ut ett helt nytt nät. Det kan inte anses vara ändamålsenligt att sammankalla väglagets stämma för att rösta om huruvida ett enskilt byggnadsobjekt, exempelvis en by av semesterstugor, ska få el.

Därför föreslås det att väglagets organ ska ha behörighet att ge samtycke till placeringen av anslutningsledningar som har ringa verkningar och som vanligen installeras på tvären jämfört med vägen på vägområdet utan att alla vägdelägare har möjlighet att motsätta sig placeringen. Organet ska dock ge sådana vägdelägare på vars fastighetsområde en sådan ledning eller

anläggning ska placeras möjlighet att framföra sin åsikt i frågan. Vid hörandet ska organet bedöma de aspekter som hänför sig till de konkreta konsekvenserna av placeringen som lyfts upp och som handlar om användningen av vägområdet, underhållet av vägen, trafiksäkerheten, sättet att genomföra arbetet eller de olägenheter som orsakas fastigheten.

Dessutom föreslås det att det till paragrafen fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket placeringen, om en i 1 mom. avsedd ledning eller anordning placeras på ett järnvägsområde, förutsätter såväl väglagets samtycke som ett i 36 § i banlagen (110/2007) avsett avtal med bannätsförvaltaren. Med järnvägsområde avses ett sådant järnvägsområde som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten i banlagen och som förvaltas av bannätsförvaltaren.

Bestämmelser om placeringen av ledningar, anläggningar och anordningar samt arbete som utförs på järnvägsområden finns i 36 § i banlagen. Enligt 1 mom. får andra ledningar, anläggningar och anordningar än sådana som anknyter till banhållningen placeras och annat arbete än sådant som anknyter till banhållningen utföras på ett järnvägsområde genom att avtala om nyttjanderätten och utförandet av åtgärden med bannätsförvaltaren. Avtalet gäller alltså placeringen av ledningar jämte småskalig utrustning samt arbete som utförs på järnvägsområden. I 36 § 4 mom. i banlagen föreskrivs att bestämmelserna i banlagen tillämpas på arbete på järnväg samt placering av ledningar, anläggningar och anordningar på ett järnvägsområde, om det inte i någon annan lag föreskrivs särskilt om rätten att genomföra åtgärden. Nu preciseras regleringen så att bannätsförvaltaren avtalar om placering av bland annat ledningar som hänför sig till annat än banhållning även när en vägrätt i enlighet med lagen om enskilda vägar har bildats för järnvägsområdet.

När det gäller banhållning och järnvägstrafik är det viktigt att bannätsförvaltaren avtalar om placering av ledningar och anläggningar på järnvägsområdet i alla situationer. Prövningen av förutsättningarna för placering på järnvägsområdet ska tillfalla bannätsförvaltaren, så att det genom avtalsvillkoren kan säkerställas att varken bruksrätter som bildas eller åtgärder som vidtas på ett järnvägsområde ger upphov till fara för trafiken eller anmärkningsvärda olägenheter för banhållningen. Eftersom innehavarna av vägrätt ändå äger vägstrukturen, behövs fortfarande även väglagets samtycke för att placera ledningar på järnvägsområden. Vid förhandling om placering av ledningar eller kablar ska många praktiska synvinklar som har att göra med väghållningen beaktas, till exempel aspekter som har att göra med röjning av diken eller byte av trumrör och om vilka bannätsförvaltaren inte nödvändigtvis är medveten. Väglaget har även ansvar för trafiksäkerheten på den enskilda vägen, så det är inte ändamålsenligt att en bannätsförvaltare själv kan fatta beslut om saker som påverkar säkerheten på enskilda vägar och underhållet av vägen. Genom den ändrade bestämmelsen förtydligas förhållandet mellan 36 § i banlagen och 30 § 1 mom. i lagen om enskilda vägar och säkerställs att säkerhetsaspekter och andra aspekter som har att göra med järnvägen och trafiken på den beaktas vid placeringen av anordningar.

35 §. Fördelning av väghållningsskyldigheten samt vägenheter. Paragrafens 4 mom. ändras så att vägdelägare ska lämna sådan information om sin väganvändning och om ändringar som skett eller kommer att ske i den som är nödvändig för fördelning av väghållningsskyldigheten till väglagets organ eller, om ett väglag inte har bildats, till de övriga vägdelägarna. I nuläget ska vägdelägare enligt 4 mom. lämna information om ändringar som skett eller kommer att ske i deras väganvändning. Genom den föreslagna ändringen preciseras det att all information som är nödvändig för fördelning av väghållningsskyldigheten ska lämnas redan från första början, inte enbart ändringar i informationen. Ändringen förtydligar och preciserar vägdelägarernas skyldighet att lämna ut uppgifter och bidrar därmed till att främja en rättvis fördelning av väghållningsskyldigheten och en fördelning i vägenheter som är baserad på aktuell information.

Dessutom görs en liten språklig korrigerings i momentet. Den sista meningen i momentet, ”Beslut om vägenheter, vägenhetsberäkningen och ändringar i dessa fattas vid förrättning av enskild väg, vid väglagsstämma eller av vägdelägarna gemensamt, om dessa inte bildat väglag.” framöver lyder enligt följande ”Beslut om vägenheter, vägenhetsberäkningen och ändringar i dessa fattas vid förrättning av enskild väg *eller* vid väglagsstämma eller av vägdelägarna gemensamt, om dessa inte bildat väglag”.

42 §. Uttag av vägavgift och bruksavgift. Det föreslås att 1 mom. i paragrafen ändras så att den utesluter möjligheten att använda de grundbesvär som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (*skatteutskökningslagen*, 706/2007) vid indrivning av sådana vägavgifter och bruksavgifter som avses i lagen om enskilda vägar. Ändringen förtydligar rättsläget och gör systemet för ändringssökande i enlighet med lagen om enskilda vägar konsekventare.

Enligt gällande 1 mom. är avgifterna, räntan och indrivningskostnaderna direkt utsökbara, och bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Enligt 41 § 4 mom. i lagen om enskilda vägar bestäms vägavgifterna av väglaget vid stämman genom godkännande av debiteringslängden. Om ett väglag inte har bildats beslutar vägdelägarna gemensamt om vägavgifterna. Bruksavgiften bestäms enligt de grunder som godkänts av antingen väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen. Om ett väglag inte har bildats beslutar vägdelägarna gemensamt om vägavgifterna. Enligt 65 § 1 mom. i lagen har en vägdelägare eller annan sakägare rätt att klandra ett beslut av väglagsstämman genom talan mot väglaget hos den tingsrätt som utgör jorddomstol. Den gällande lagen om enskilda vägar innehåller inga uttryckliga bestämmelser om hos vilken myndighet besvär anförs på basis av olaglig debitering av vägavgift. Det framgår inte heller uttryckligen av lagen huruvida de grundbesvär som avses i 9 § i *skatteutskökningslagen* kan tillämpas på ändringssökande som gäller debitering av vägavgift.

I sitt årsboksavgörande HFD 2022:54 har HFD tagit ställning till huruvida de grundbesvär som avses i *skatteutskökningslagen* kan tillämpas på avgifter för enskilda vägar. Enligt motiveringen till avgörandet innebär lagens bestämmelser om direkt utsökbara fordringar inte nödvändigtvis att det på fordringar kan tillämpas såväl de övriga bestämmelserna om indrivning av dem i *skatteutskökningslagen* som vad som föreskrivs i 9 § om fordringar som har påförts eller debiterats felaktigt i lagen. Vid bedömningen av hur lämplig 9 § i *skatteutskökningslagen* är skulle även den ordinarie rättsskyddsvägen för fordringar beaktas samt att systemet för ändringssökning i allmänhet är konsekvent. Därmed är det motiverat att tolka bestämmelserna om grundbesvär i *skatteutskökningslagen* så att de endast avser sådana fordringar för vilka även den ordinarie rättsskyddsvägen är ändringssökande i ordningen av förvaltningsprocessen åtminstone huvudsakligen och vilka har någon offentlighetsrättslig grund. Enligt HFD är det inte motiverat att ha två alternativa och delvis överlappande vägar för ändringssökning när det gäller vägavgifter (klandertalan vid tingsrätten och grundbesvär vid förvaltningsdomstolen). I och med reformen av lagen om enskilda vägar har även det faktum att vägavgifter till sin natur är privaträttsliga betonats.

På basis av detta finns det skäl att ändra paragrafens 1 mom. så att det uttryckligen utesluter möjligheten att använda de grundbesvär som avses i *skatteutskökningslagen* vid indrivning av vägavgifter och bruksavgifter. I övrigt förblir rättsläget detsamma, det vill säga ändringen innebär inte att vägavgifter inte längre är direkt utsökbara, utan de ska fortfarande genomföras som en lagakraftvunnen dom.

Det föreslås dessutom att 1 mom. ändras så att indrivningskostnader inte längre nämns i uppräkningsmomentets andra mening. Preciseringsbehövs eftersom *skatteutskökningslagen*, till skillnad från den uppfattning som den gällande bestämmelsen kan

ge, inte innehåller några bestämmelser om direkt utsökbara indrivningskostnader. Till momentet fogas en informativ hänvisning till lagen om indrivning av fordringar (513/1999), vars 10 j § innehåller bestämmelser om direkt utsökbara indrivningskostnader.

49 §. Bildande av väglag. Paragrafens 1 mom. ändras så att bildande av ett väglag vid vägdelägares konstituerande stämma förutsätter ett enhälligt beslut av de delägare som är representerade vid stämman. Kravet på enhällighet har ansetts vara behövligt eftersom det vid bildande av ett väglag är fråga om beslut som avsevärt påverkar vägdelägarnas rättigheter och skyldigheter.

Förutsättningar som föreskrivits för att ett väglag ska kunna bildas utan förrättning av enskild väg är att alla vägdelägare till den enskilda vägen har blivit kallade till väglagets konstituerande stämma och att behörig information om bildandet av väglaget antecknas i fastighetsdatasystemet. I praktiken kan ett väglag bildas vid väglagets konstituerande stämma endast för redan befintliga enskilda vägar vars väghållning dittills har skötts icke-organiserat. I paragrafen tas det inte ställning till enhällighet eller en eventuell omröstning förutom till den del att ett gemensamt väglag för en ny, ännu inte anlagd väg och en befintlig väg inte kan bestämmas bli bildat, om två tredjedelar av de närvarande delägarna i den befintliga vägen motsätter sig detta.

I rättspraxis har bestämmelserna om beslutsförfaranden i lagen om enskilda vägar tolkats så att vägdelägarna ska fatta beslut om bildande av väglag enhälligt, så att de är bindande för alla vägdelägare. Kravet på enhällighet har inte ansetts kränka någon vägdelägares rätt, eftersom en vägdelägare som understöder bildandet av väglag alltid kan ansöka om förrättning av enskild väg i enlighet med 69 § 3 mom. i lagen om enskilda vägar för att avgöra ärendet. Möjliga motsättningar förhindrar alltså inte slutligt bildandet av väglag. Till den delen förtydligar den föreslagna ändringen rättsläget.

50 §. Uppgifter om enskild väg. Det föreslås att 3 mom. i paragrafen upphävs. Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgifter om enskild väg och väglagets organs eller, om inget väglag bildats, vägdelägarnas skyldighet att anmäla dessa uppgifter till registret över enskilda vägar samt den åtkomstpunkt som avses i lagen om digitala informationstjänster för trafiksystemet. Enligt 1 mom. ska väglagets organ se till att det i registret över enskilda vägar som avses i 89 § finns i den paragrafen avsedda uppdaterade uppgifter om väglaget och att uppdaterade uppgifter om en enskild vägs viktbegränsningar enligt 56 § 3 mom. 9 punkten och om förbud eller begränsning av användning av väg enligt 29 § 1 mom. finns att tillgå via den nationella åtkomstpunkt som avses i lagen om digitala informationstjänster för trafiksystemet (992/2025). Enligt 2 mom. ska vägdelägarna, om ett väglag inte har bildats, gemensamt se till att uppdaterade uppgifter om en enskild vägs viktbegränsningar och om förbud eller begränsning av användning av väg finns att tillgå via den nationella åtkomstpunkten.

I 3 mom., som enligt förslaget upphävs, föreskrivs å andra sidan att vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva och sin väganvändning som behövs för väglagets förvaltning och väghållningen. En vägdelägare ska särskilt se till att anmäla sina kontaktuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen. De uppgifter som avses i momentet hänför sig till vägdelägarna i stället för vägen. Därför föreslås det att bestämmelserna i momentet flyttas till nya föreslagna 50 a § om en delägarförteckning, i vilken de på grund av sitt innehåll passar bättre.

50 a §. Delägarförteckning. Det föreslås att en ny paragraf med bestämmelser om en delägarförteckning fogas till lagen. I paragrafen föreskrivs att väglagets organ med tanke på

väglagets förvaltning och väghållningen ska föra en förteckning över vägdelägarna i vilken vägdelägarnas fastighetsbeteckningar och fastighetsägarens namn och kontaktuppgifter antecknas. I de fall där delägarskapet inte tillfaller en fastighet utan är baserat på vad som föreskrivs i 6 § antecknas vägdelägarnas namn och kontaktuppgifter i delägarförteckningen. Vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva som behövs för detta och särskilt se till att anmäla sina kontaktuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen.

Bestämmelserna om utlämnande av de uppgifter som behövs överensstämmer med nuvarande 50 § 3 mom., som enligt propositionen upphävs. Enligt momentet ska vägdelägarna ge väglaget de uppgifter om sig själva och sin väganvändning som behövs för väglagets förvaltning och väghållningen. En vägdelägare ska särskilt se till att anmäla sina kontaktuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen.

Genom att utfärda bestämmelser om en delägarförteckning främjas vägdelägarnas rätt att få information och en effektiv väghållning. Det ligger dessutom i linje med den övriga sammanslutningslagstiftningen, till exempel lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009). Vissa av väglagen för redan i nuläget en delägarförteckning där fastigheterna (fastighetsbeteckningar och eventuella gårdsnamn) och kontaktuppgifter till fastigheterna anges, det vill säga vanligen namn på och kontaktuppgifter till den person eller sammanslutning som innehar äganderätt. I registret över enskilda vägar har inte uppgifter om alla vägdelägare angetts, utan endast representanten för organet. Exempelvis i den situation som avses i 61 § 4 mom. kan sammankallande av stämma förhindras av att det inte finns någon uppdaterad sammanställning av uppgifter om vägdelägarna och deras kontaktuppgifter. För att det i praktiken ska vara möjligt att sammankalla stämma är det nödvändigt att vägdelägarna har tillgång till en delägarförteckning. I propositionen föreslås det att det i 61 § föreskrivs att vägdelägare har rätt att få tillgång till en aktuell delägarförteckning för att sända ut kallelser.

Förande av en delägarförteckning innebär sådan behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen (1050/2018). Den rättsliga grunden för behandlingen är artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen, det vill säga att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Väglaget är personuppgiftsansvarig. Det handlingsutrymme som tillåts i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen utnyttjas när det gäller informationsinnehållet i registret. I delägarförteckningen anges inga uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter eller några andra känsliga personuppgifter. Vid behandlingen av personuppgifter ska villkoren i den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen iakttas.

58 §. Väglagets stämma. Det föreslås att 4 mom. 11 punkten i paragrafen ändras så att väglagets stämma kan fatta beslut om upphävande av vilken enskild vägrätt som helst oberoende av vem som ursprungligen beviljat vägrätten. Väglagets bestämmanderätt förtydligas alltså till den delen.

Materiella bestämmelser om upphävande av vägrätter finns i 12 § och 18 § 3 mom. i lagen. Enligt 3 mom. i den förstnämnda paragrafen kan en enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt också upphävas om en vägdelägare yrkar på det och om rätten i fråga inte längre behövs för en fastighet eller för den väganvändning som avses i 6 § 1 eller 2 mom. på grund av en ny vägförbindelse eller annan väsentlig förändring i omständigheterna. Enligt 18 § 3 mom. kan även väglaget, om det för en väg har bildats ett väglag, upphäva en i 12 § 3 mom. avsedd enskild

vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt. Enligt ändrade 58 § 4 mom. 11 punkten som nu föreslås kan väglagets stämma fatta beslut om upplåtande av vägrätt till befintlig väg och upphävande av enskild vägrätt. Till skillnad från i 18 § 3 mom. är den rätt att upphäva vägrätter som avses i det lagrum som enligt propositionen ändras alltså begränsad till vägrätter som bildats av väglaget självt.

Den gällande regleringen om upphävande av vägrätt är alltså delvis oklar. Med stöd av 58 § 4 mom. 11 punkten har det dock tolkats att väglaget endast kan upphäva tilläggsvägrätter som det själv bildat och inte till exempel vägrätt som beviljats vid en förrättning av enskild väg. En vägrätt som beviljats genom ett förrättningsbeslut kan bli onödig på samma sätt som en vägrätt som är baserad på väglagets beslut. I praktiken har man vid förrättning kunnat bilda vägrätt för till exempel tre fastigheter, och därefter bildat ett väglag. Väglaget har kunnat bevilja tilläggsvägrätter genom åren. I nuläget har de tre vägrätter som bildats ursprungligen en annan ställning än de som bildats senare. På delägarans begäran kan väglaget upphäva onödiga rätter som det själv bildat, men man har ansett att väglaget enligt den gällande lagstiftningen inte kan påverka ursprungliga vägrätter, trots att de på samma sätt kan bli onödiga om till exempel en passage via en gata ordnas för någon av dem. I praktiken har väglagen dock även upphävt rätter som bildats vid förrättning. Den nuvarande regleringen av behörigheten för väglagets stämma kan anses utgöra en onödig begränsning, och det är inte nödvändigt att ordna en förrättning enbart för ett sådant ärende.

För att göra väglagets förvaltning smidigare ska väglaget alltså kunna upphäva en onödig vägrätt oberoende av hur vägrätten har bildats. Även då är det viktigt att sörja för att dessa ändringar inte endast nämns i väglagets protokoll, utan även förs in i fastighetsregistret och registret över enskilda vägar. Den föreslagna ändringen förtydligar även regleringen om upphävande av vägrätt och innebär att nuvarande 18 § 3 mom. och 58 § 4 mom. 11 punkten inte längre är motstridiga.

61 §. Sammankallande av väglagets stämma. Det föreslås att paragrafen ändras genom att bestämmelserna om sammankallande av väglagets stämma preciseras, i synnerhet när det gäller vägdelägarnas rätt att få information.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att en skriftlig kallelse till stämma ska sändas till varje vägdelägare vars postadress är känd för väglaget eller som har meddelat en e-postadress eller någon annan datakommunikationsförbindelse för sändande av kallelsen. Bestämmelsens ordalydelse behöver förenklas så att en skriftlig kallelse ska sändas till varje vägdelägare som har meddelat en kontaktuppgift för sändande av kallelsen. Det är inte nödvändigt att utfärda bestämmelser om kontaktuppgifternas kvalitet eller hur kallelsen ska sändas, eftersom det väsentliga är att kallelsen sänds till just den kontaktuppgift genom vilken vägdelägaren själv har ansett sig vara bäst nåbar. Allt fler vägdelägare bor permanent någon annanstans än längs väglagets väg och besöker sin fastighet endast sporadiskt. Om en vägdelägare har anmält en e-postadress som en sådan kontaktuppgift som avses i momentet, kan väglaget inte längre sända en kallelse i pappersformat till stugans postlåda och mena att det är ett lagenligt sätt att sända kallelsen. Även om en vägdelägare inte har meddelat väglaget sina kontaktuppgifter, ska en kallelse sändas om den som kallar till stämma utan oskäligt besvär kan ta reda på vägdelägarans kontaktuppgifter. Till exempel att fråga Lantmäteriverket eller vid ett fastighetsägarbyte be säljaren om kontaktuppgifter räknas som skäligt besvär för att ta reda på kontaktuppgifterna. På väglagets stämma fattas ofta beslut i frågor som är viktiga för väglagets verksamhet och väghållningen, exempelvis fastställande av debiteringslängden, projekt för att förbättra den enskilda vägen, lån, befullmäktigande av någon utomstående aktör att utföra väghållning eller fastställande av väglagets stadgar. Ändringen främjar tillgodoseendet av vägdelägarnas

rättigheter, i synnerhet i situationer där en vägdelägare inte bor permanent vid den enskilda vägen, och bidrar till att trygga en aktiv väghållning.

Till paragrafens 1 mom. fogas dessutom bestämmelser om sändande av kallelse till stämma till ett dödsbo och till delägarfastigheter med fler än en ägare. I nuläget finns inga bestämmelser om detta, och oklarhet har uppstått bland annat när det gäller huruvida en kallelse till stämma ska sändas till alla delägare i ett dödsbo till vilka väglaget har kontaktuppgifter, eller om det räcker att sända kallelsen till en delägare. Det föreslås att en kallelse till stämma som sänds till ett dödsbo kan sändas till den som ansvarar för förvaltningen av dödsboet. Denna kan vara antingen en representant som delägarna i dödsboet utsett sinsemellan, någon annan person som utsetts att representera dödsboet eller en boutredningsman som utsetts av en domstol. För dödsbon som förvaltas av flera delägare gemensamt innebär detta att kallelsen till stämma kan sändas till en av dem. Liksom de andra vägdelägarna är dödsboet skyldigt att meddela väglaget kontaktuppgifter för sändande av kallelse. På samma sätt kan kallelsen, om en delägarfastighet har fler än en ägare, sändas till endast en av ägarna. Samägare är skyldiga att meddela de kontaktuppgifter till vilka kallelsen ska sändas.

I nuvarande 2 mom. i paragrafen föreskrivs att förslaget till debiteringslängd under minst två veckor före stämman ska hållas framlagt för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats eller sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att förslaget till debiteringslängd samt vägenhetsberäkningen och väglagets stadgar, om det föreslås ändringar i dem, ska hållas framlagda för vägdelägarna under minst två veckor före stämman på en i kallelsen angiven plats. Den plats som avses i bestämmelsen kan vara såväl en fysisk plats som väglagets elektroniska webbtjänst, till vilken alla vägdelägare har getts åtkomsträtt. Den nuvarande bestämmelsen har tolkats som att den endast innebär en fysisk plats och har därför ansetts vara föråldrad och lämna sig dåligt för den allt vanligare situation som innebär att vägdelägare bor någon annanstans än längs den enskilda vägen. Debiteringslängden har kunnat vara framlagd till exempel i väglagets ordförandes hem, vilket i praktiken kan begränsa eller till och med omöjliggöra en vägdelägars möjlighet att ta del av förslag innan en stämma.

På en vägdelägars begäran ska även förslag till debiteringslängd samt vägenhetsberäkningen och väglagets stadgar, om ändringar föreslås i dessa, sändas till den postadress eller e-postadress som vägdelägaren anmält. Om dessa sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

I nuläget räknas inte vägenhetsberäkningen till de handlingar som avses i paragrafen och som ska sändas till vägdelägarna i form av bilagor till en kallelse till stämma eller som vägdelägarna i övrigt ska ges möjlighet att ta del av innan stämman. I praktiken har det kunnat vara svårt för vägdelägare att få del av beräkningen. Vägavgifterna fastställs enligt vägenhetsberäkningen och dessutom nyttjar vägdelägarna sin rösträtt på stämman enligt vägenhetsberäkningen. Därför är det synnerligen viktigt för vägdelägarnas rättsskydd att de har tillgång till innehållet i denna handling. På så sätt kan grunderna för avgiften kontrolleras och bedömas på förhand. Det är ändå inte nödvändigt att hålla vägenhetsberäkningen framlagd eller på begäran sända den till en vägdelägare om inga ändringar föreslås i den.

Framöver ska även väglagets stadgar vara framlagda innan en stämma eller på begäran sändas till en vägdelägare endast om ändringar föreslås i dem.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. ändras så att vägdelägarna har rätt att på begäran av syssломannen eller av bestyrelsens ordförande få kopior av organets protokoll. De ska sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Det räcker alltså inte längre att

protokollen är framlagda för vägdelägarna på en fysisk plats. Även genom denna ändring främjas tillgodoseendet av vägdelägarnas rätt att få information, rättsskyddet och en ändamålsenlig väghållning. Eftersom organet kan ha utarbetat flera protokoll sedan föregående årsstämma och dessa jämte bilagor kan uppgå till många sidor, kan en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut för sändande av protokoll jämte bilagor per post.

Till paragrafens 4 mom. fogas en bestämmelse som innebär att vägdelägaren i de fall som avses i detta moment har rätt att få tillgång till de av väglagets handlingar som behövs för sammankallande av stämman samt en kopia av den delägarförteckning som avses i 50 a §. I situationer där väglagets organ eller en annan aktör som fastställs i väglagets stadgar underlåter att sammankalla årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till en extra stämman kan stämman på ansökan av en vägdelägare hållas under ledning av en förrättningsingenjör i samband med en förrättning av enskild väg. Även den behöriga livskraftscentralen kan på ansökan av en vägdelägare berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämman på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Om fem år eller mer förflutit sedan väglagets föregående stämman har kallats samman och hållits kan en vägdelägare kalla väglaget till stämman på det sätt som anges i 1 mom. I praktiken kan det vara omöjligt för en vägdelägare att sammankalla stämman i ovan nämnda situationer, om vägdelägaren inte har tillgång till de andra vägdelägarnas kontaktuppgifter. Därför behöver bestämmelser utfärdas om vägdelägarnas rätt att få en kopia av delägarförteckningen, vilken innehåller vägdelägarnas kontaktuppgifter till vilka en kallelse till stämman kan sändas. Dessutom behöver den som kallar till stämman i praktiken även ha tillgång till väglagets andra handlingar som behövs för att sammankalla stämman. Detta säkerställer att vägdelägarnas rätt att sammankalla stämman som föreskrivs i momentet faktiskt tillgodoses. I momentet görs även språkliga korrigeringar.

Utlämnandet av uppgifter ur delägarförteckningen innebär sådan behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Den rättsliga grunden för behandlingen är artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen, det vill säga att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Det handlingsutrymme i lagstiftningen som avses i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen utnyttjas i samband med 61 § 4 mom. när det gäller utlämnande av uppgifter. Vid utlämnandet av uppgifter är det inte fråga om uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter eller andra känsliga personuppgifter, eftersom delägarförteckningen inte innehåller sådana. Vid behandlingen av personuppgifter ska villkoren i den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen iakttagas.

62 §. Protokoll över väglagets stämman. Det föreslås att paragrafens 2 mom. preciseras så att en kopia av protokollet ska sändas till de kontaktuppgifter som vägdelägarna meddelat, vilket kan vara en postadress eller e-postadress. Dessutom föreskrivs att det är möjligt att ta ut en skälig avgift som bestämts av väglagets organ för sändande av protokoll och bilagor per post.

I paragrafen finns bestämmelser om hur protokoll över väglagets stämman ska upprättas och delas ut. Enligt 1 mom. i paragrafen ska stämmans ordförande eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör se till att ett protokoll upprättas över stämmans beslut. Protokollet jämte bilagor ska senast fjorton dagar efter stämmans slut hållas framlagda för vägdelägarna. Enligt 2 mom. i paragrafen har alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman gäller rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få en kopia av protokollet. I paragrafen har det inte tagits ställning till hur eller i vilket format sakägarna ska få del av protokollet.

Det att handlingar endast är framlagda på en fysisk plats kan anses vara en föråldrad bestämmelse som i praktiken ofta kan förhindra delägare från att få del av innehållet. Därför är

det bra om handlingar också finns tillgängliga digitalt, så att rätten att få information faktiskt tillgodoses för fler vägdelägare. Detta främjar även vägdelägarnas rättsskydd, eftersom vägdelägarna, i och med att de har tillgång till information om vad som beslutats under stämman, också kan utnyttja sin rättighet att söka ändring.

Om en vägdelägare vill få protokollet jämte bilagor per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

Det föreslås även att uttrycksformen ”ett utdrag ur eller en styrkt” i 2 mom. stryks. Det har ansetts att det är onödigt att styrka protokollet för en vägdelägare, eftersom en vanlig kopia av protokollet numera duger för de flesta myndigheter och till och med försäkringsbolag.

63 §. Ändringar i väglaget. Det föreslås att 1 mom. i paragrafen ändras så att väglaget har rätt att på eget beslut även avskilja en vägdel från väglaget. Detta förtydligar rättsläget och bidrar till att öka väglagens bestämmanderätt i dess ärenden, vilket var ett av målen med reformen av lagen om enskilda vägar. Ett väglag får dock fatta beslut om avskiljande av en väg eller vägdel endast om alla vägdelägare i den vägdel som ska avskiljas ger sitt samtycke till det.

I nuläget innehåller paragrafen bestämmelser om sammanslagning av väglag, delning av väglag och upplösning av väglag samt anslutande av en väg eller vägdel till väglagets väg. Enligt 1 mom. fattas sådana beslut vid en förrättning av enskild väg eller genom beslut av väglagen. Beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg kan fattas vid en förrättning av enskild väg eller genom avtal mellan väglaget och vägdelägarna i den vägdel som ska anslutas. Hittills har 63 § inte innehållit några bestämmelser om i vilken utsträckning väglagets förvaltning får avskilja en vägdel. I 72 § 2 mom. i lagen om enskilda vägar föreskrivs dock att det i samband med förrättning av enskild väg även kan fattas beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg eller att avskilja den.

Det faktum att avskiljande av en vägdel från väglagets väg fattas i uppräkningslistan i 63 § har gett upphov till oklara situationer. I praktiken har oklarhet i synnerhet uppstått när det gäller huruvida ett väglag på eget beslut kan avskilja en vägdel från väglagets väg, exempelvis ett enskilt vägskal. Paragrafens text har inte stött detta direkt. Å andra sidan har det även hittills enligt lag varit möjligt att avskilja en vägdel från väglagets väg på eget beslut till exempel genom att upphäva hela väglaget och bilda väglaget på nytt för endast en del av vägen. I praktiken har väglagen även fattat beslut om att avskilja en vägdel från väglagets väg, och dessa har även registrerats i fastighetsregistret. I vissa fall har en vägdel avskilts från väglagets förvaltning på väglagets majoritetsbeslut trots att delägarna av den avskilda vägdelen inte samtyckt till det. En förrättning av enskild väg kan anhängiggöras för att åter föga vägdelen till väglaget, men förrättningskostnaderna ska betalas av den sökande. Därför är det viktigt att utfärda bestämmelser som innebär att ett väglag får fatta beslut om avskiljande av en väg eller vägdel endast om alla vägdelägare i den vägdel som ska avskiljas ger sitt samtycke till det. Eftersom frågan om huruvida en viss vägdel ska förvaltas och skötas av väglaget när det gäller underhållet av vägen och därmed tillgången till en fastighet kan vara avgörande, kan det inte anses vara tillräckligt att ingen av delägarna till den vägdel som ska avskiljas motsätter sig avskiljningen, utan de måste uttryckligen samtycka till avskiljningen.

71 §. Förrättning av enskild väg. Det föreslås att 1 mom. 9 punkten i paragrafen ändras så att det vid förrättning av enskild väg får bestämmas att en olagligt placerad avstängningsanordning ska avlägsnas. Bestämmelsen innebär ökad behörighet vid förrättning av enskild väg. Dessutom görs en språklig korrigering i den svenska ordalydelsen.

I nuläget innehåller lagrummet i fråga endast en bestämmelse som innebär att rätt för en fastighetsägare att enligt 29 § placera ut en avstängningsanordning får beviljas vid förrättning av enskild väg. En fastighetsägare får inte placera ut en avstängningsanordning vid en enskild väg på sin fastighet, om inte väglaget eller, om ett sådant inte har grundats, vägdelägarna samtycker till det. Om samtycke till en avstängningsanordning inte ges, kan fastighetsägaren emellertid vid förrättningen av enskild väg beviljas rätt att placera ut en avstängningsanordning om det är behövt på grund av den olägenhet som trafiken medför för fastigheten, på grund av trafiksäkerheten eller av andra särskilda skäl.

I praktiken handlar förrättningsansökningar för avstängningsanordningar på enskilda vägar ofta om redan befintliga avstängningsanordningar. I praktiken har det uppstått situationer där en fastighetsägare har satt upp en grind, bom eller en annan slags avstängningsanordning utan väglagets eller vägdelägarnas samtycke eller ett sådant tillstånd att sätta upp en avstängningsanordning som beviljats vid förrättning av enskild väg. Sakägarna har då kunnat ansöka om förrättning av enskild väg för att avlägsna avstängningsanordningen, och efter att alla sakägare hörts kan det vid förrättningen endast konstateras huruvida vägrätt finns, men enligt den nuvarande regleringen kan inget beslut fattas om att en bom eller ett hinder som placerats ut olovligt ska avlägsnas. Därmed har hjälp med att avlägsna olovliga avstängningsanordningar ibland också begärts av polisen, men att få handräckning har visat sig vara svårt utan ett tydligt myndighetsbeslut som polisen kan agera för att genomföra. Därför ska behörigheten vid förrättning av enskild väg preciseras så att det vid förrättningen kan bestämmas att avstängningsanordningar som har placerats ut olovligt ska avlägsnas.

Enligt 9 kap. 1 § 2 mom. kan polisen ge privatpersoner handräckning när det är nödvändigt för att de ska kunna utöva sina lagliga rättigheter och när det är fråga om en uppenbar rättskränkning. En förutsättning för handräckning är dessutom att en privatperson hindras att utöva sina rättigheter och att det krävs att polisen utövar sina befogenheter för att rättigheterna ska kunna utövas. Ett tydligt förrättningsbeslut ger vid behov även polisen bättre förutsättningar att pröva nyttjandet av sin behörighet i ärendet.

I 5 § 3 mom. finns bestämmelser om vägdelägares rätt att från vägområden och frisks- och skyddsområden med stöd av vägrätten avlägsna hinder som innebär olägenheter för eller äventyrar trafiken. Om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas. En anläggning kan till exempel avse en stängselkonstruktion. Å andra sidan föreslås det i denna proposition när det gäller ovan nämnda bestämmelse att 18 § 4 mom. ändras så att tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg. Ändringen bringar bestämmelsen närmare den huvudregel som uttrycks i 18 § 1 mom., enligt vilken beslut om ärenden som föreskrivs i 2 kap. fattas vid förrättning av enskild väg. En förrättning av enskild väg kan alltså ha anhängiggjorts för att avlägsna en sådan byggnad eller anläggning eller sådan växtlighet som avses i 5 § 3 mom. och behöver alltså inte längre vara anhängig av någon annan orsak för att tillstånd ska kunna beviljas vid en förrättning av enskild väg, enligt det som föreskrivs i 18 § 4 mom. i den gällande lagen.

89 §. Registret över enskilda vägar. I 4 mom. görs en teknisk ändring av hänvisningen. Den gällande paragrafen innehåller en hänvisning till personuppgiftslagen (523/1999), vilken upphävdes genom dataskyddslagen (1050/2018). Momentet ändras alltså så att hänvisningen till personuppgiftslagen uppdateras till en hänvisning till dataskyddslagen. Till momentet fogas dessutom en hänvisning till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana

uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (EU) 2016/679 (den allmänna dataskyddsförordningen), vilken innehåller bestämmelser om de centrala krav som tillämpas på behandlingen av personuppgifter. Dessutom görs språkdräkten för momentets sista mening mer flytande.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2027.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås bestämmelser som har samband med de grundläggande fri- och rättigheter som anges i grundlagen, i synnerhet egendomsskydd enligt 15 §, rättsskydd enligt 21 § och hemfrid och skydd för personuppgifter enligt 10 §.

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom skyddad. Egendomsskyddet innebär bland annat att ägaren i princip har frihet att använda sin egendom på samma sätt samtidigt som ägaren har rätt att begränsa eller hindra andra från att använda ägarens egendom. Ägarens rättigheter kan dock begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna krav som ställs på en lag som inskränker de grundläggande fri- och rättigheterna. I 15 § 2 mom. i grundlagen sägs det att angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag.

En vägrätt är en rättighet med en karaktär av ett servitut med vilket en fastighet ges permanent rätt att använda ett område som tillhör en annan fastighet för ett bestämt syfte. Vid bildande av en grundläggande vägrätt är det objektivt sett fråga om tvångsinlösen. Vid reformen av lagen om enskilda vägar fastställdes att såväl ett servitut för ett vägområde som ett frisiktsområde som tillhör en enskild väg kan bildas när den enskilda vägen kopplas till en landsväg eller en annan enskild väg eller ett skyddsområde som kan sträcka sig högst tolv meter från körbanans mittlinje. Beslut om att bilda ett frisikts- eller skyddsområde fattas alltid separat vid en förrättning av enskild väg, och för att bilda sådana krävs att det är viktigt för trafiksäkerheten och att det inte orsakar några avsevärda olägenheter för någon fastighet. Ett frisikts- och skyddsområde innebär en begränsning i fastighetsägarens äganderätt, eftersom en sådan bestämmelse begränsar fastighetsägarens rätt att kontrollera, använda och nyttja sin egendom så som fastighetsägaren vill. För det behövs ett separat myndighetsbeslut där bildandet av ett område som begränsar fastighetsägarens rätt alltid ska bedömas separat utifrån de lagstadgade kraven, och för bildandet av sådana ska lämplig ersättning betalas. Förhållandet mellan denna reglering och grundlagen bedömdes i samband med reformen (RP 147/2017 rd) och grundlagsutskottet gav sitt utlåtande GrUU 7/2018 rd i frågan, enligt vilket lagförslaget kan behandlas enligt den vanliga lagstiftningsordningen. I denna proposition föreslås att regleringen om frisikts- och skyddsområden preciseras så att växtlighet och andra hinder med stöd av vägrätten får avlägsnas från vägområden. Dessutom får växtlighet och andra naturhinder som skymmer sikten eller som på annat sätt äventyrar trafiksäkerheten med stöd av vägrätten avlägsnas från frisikts- och skyddsområden. Förslaget innebär ingen väsentlig ändring av fastighetsägarens äganderätt, vilken begränsades betydligt redan tidigare i samband med reformen av lagen om enskilda vägar. Med stöd av vägrätten får även planterad växtlighet avlägsnas, men denna ytterligare begränsning av egendomsskyddet kan anses vara godtagbar och proportionerlig för att säkerställa trafiksäkerheten. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Den föreslagna regleringen tryggar den rätt till liv som skyddas i 7 § i grundlagen.

I propositionen föreslås också att vägdelägare inte kan motsätta sig placering av samhällstekniska anordningar på vägområden, om det är fråga om anslutningsledningar som endast betjänar enskilda fastigheter. På samma sätt som för frisikts- och skyddsområden gjordes den egentliga begränsningen av fastighetsägarens egendomsskydd redan vid reformen av lagen om enskilda vägar. De bestämmelser som nu föreslås gör det nuvarande förfarandet smidigare och begränsar i praktiken endast rättigheterna för den aktör som förvaltar vägen. Inte heller i nuläget kan ett väglag helt förhindra att en ledning placeras, om ärendet avgörs av byggnadstillsynsmyndigheten. Den föreslagna regleringen tryggar den näringsfrihet som skyddas i 18 § i grundlagen.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt artikel 6 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen) ska var och en vid prövningen av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom eller henne för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag.

Europadomstolen har konstaterat att rätten att få tillträde till domstol inte är ovillkorlig, utan en stat kan begränsa denna rättighet med de metoder den väljer för att garantera ett effektivt tillträde till domstol. Begränsningarna måste ändå ha ett godtagbart syfte, och de använda metoderna ska stå i rätt proportion till syftena. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 29/2014 rd understrukt att de grundläggande rättigheterna att få en rättvis rättegång och en sak behandlad utan dröjsmål är viktiga hörnstenar i rättsstaten. Var och en har rätt att få sin sak prövad på behörigt sätt i domstol eller hos någon annan myndighet inom en skälig tid och till skäliga kostnader. I en rättsstat måste både privatpersoner och företag ha möjlighet att få sin sak prövad i domstol utan rädsla för att drabbas av oskäliga kostnader eller dröjsmål. I propositionen föreslås att betalningsskyldiga inte ska ha rätt att anföra sådana grundbesvär som avses i 9 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter för en felaktigt debiterad vägavgift. Möjligheten att söka ändring av en vägavgift finns dock kvar. Detta görs på det sätt som föreskrivs i 65 § i lagen om enskilda vägar genom en klandertalan hos tingsrätten, vilket också gäller för klandrande av väglagets andra beslut.

Så som redan konstaterats föreskrivs det i 22 § i grundlagen att det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. De förslag i propositionen som syftar till att stärka vägdelägarnas rätt att få information bidrar till att trygga tillgodoseendet av det rättsskydd som anges i 21 § i grundlagen. När en vägdelägare lättare får information om till exempel vilka beslut som fattats under väglagets årsstämma, har vägdelägaren bättre förutsättningar att faktiskt utnyttja sin lagstadgade rätt att söka ändring.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Utskottet har ansett att grundlagsskyddet för hemfriden i princip täcker in alla typer av utrymmen som används för boende av permanent natur (se t.ex. GrUU 43/2010 rd och GrUU 40/2010 rd). Enligt 24 kap. 11 § i strafflagen hör även gårdar som utgör de boendes privata område till de platser som skyddas av hemfriden. I propositionen föreslås det att den begränsning av bestämmelserna i 5 § 3 mom. i lagen om enskilda vägar stryks som innebär att växtlighet med stöd av vägrätt endast får avlägsnas från vägområden och frisikts- och skyddsområden utanför gårdsområden. En bedömning av omfattningen för vägområden och frisikts- och skyddsområden görs när vägrätter bildas. Förutsättningen för att en vägrätt ska kunna bildas och ett frisikts- och skyddsområde fastställas är att de inte orsakar några avsevärda olägenheter för någon fastighet. Gårdsområden och deras förhållande till vägområden och frisikts- och

skyddsområden fastställs alltså redan vid förrättning av enskild väg, och därmed begränsar inte den föreslagna ändringen av 5 § 3 mom. hemfridsskyddet utan förtydligar endast den nuvarande regleringen.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Det föreslås att föreslagna 50 a § får nya bestämmelser om förandet av en delägarförteckning. Väglagets organ ska föra en vägdelägarförteckning för att ordna väglagets förvaltning och väghållning, och vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva som behövs för detta. Dessutom föreskrivs det i 61 § 4 mom. att vägdelägarna i fall där väglagets organ har underlåtit att sammankalla årsstämma har rätt att få tillgång till väglagets handlingar som behövs för att sammankalla stämma, bland annat en kopia av delägarförteckningen. Förandet av en delägarförteckning innebär sådan behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och dataskyddslagen (1050/2018). Rättsgrunden för behandlingen är artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. Det nationella handlingsutrymme i lagstiftningen som tillåts i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen utnyttjas i lagen om de personuppgifter som registreras och utlämnandet av dem. Den behandling av personuppgifter som avses i lagen om enskilda vägar omfattar inte någon behandling av personuppgifter som tillhör särskilda kategorier av personuppgifter eller konstitutionellt sett känsliga personuppgifter. Grundlagsutskottet har förutsatt att lagstiftning om behandling av personuppgifter är avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (GrUU 14/2018 rd, s. 4–5). Genom att utfärda bestämmelser om en delägarförteckning tryggas vägdelägarnas rätt att få nödvändig information och samtidigt tryggas även en effektiv väghållning. Därmed är regleringen förenlig med ett allmänt intresse. En delägarförteckning behöver föras för att ordna väglagets förvaltning och väghållning, och i den anges inget annat än uppgifter som behövs för att fullgöra detta syfte. I sådana situationer som avses i 61 § 4 mom. i lagen om enskilda vägar där organet inte har sammankallat stämma och en enskild vägdelägare ska sammankalla stämma på basis av antingen ett tillstånd som vägdelägaren fått av livskraftscentralen eller att tidsfristen på fem år överskridits, är det med tanke på tillgodoseendet av vägdelägarens rättigheter nödvändigt att väglaget överlåter delägarförteckningen till den vägdelägare som sköter ärendet. Därmed ska speciallagstiftningen anses vara både proportionerlig och nödvändig. Tryggandet av skyddet för personuppgifter får stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen, vilka tillämpas som allmän reglering, och till lagen om enskilda vägar fogas ingen annan speciallagstiftning.

När det gäller inskränkningen av egendomsskyddet ska förslagen i propositionen anses vara exakta och noga avgränsade, och de ska även i övrigt anses uppfylla de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom kraven på att inskränkningen är godtagbar och proportionerlig. Propositionen inskränker inte det rättsskydd eller skydd för privatlivet som tryggas i grundlagen. Genom propositionen genomförs det allmänna skyldighet att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Utifrån ovan nämnda grunder kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om enskilda vägar

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om enskilda vägar (560/2018) 50 § 3 mom.,
ändras 5 § 3 mom., 18 § 4 mom., 25 §, 30 § 4 mom., 35 § 4 mom., 42 § 1 mom., 49 § 1 mom.,
58 § 4 mom. 11 punkten, 61 §, 62 § 2 mom., 63 § 1 mom., 71 § 1 mom. 9 punkten och 89 § 4
mom., av dem 18 § 4 mom. sådant det lyder i lag 775/2023, 58 § 4 mom. 11 punkten sådan den
lyder i lag 197/2021 och 61 § sådan den lyder i lagarna 1503/2019 och 710/2025, samt
fogas till lagen en ny 4 a §, till 30 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 775/2023, ett nytt 5
mom. och till lagen en ny 50 a § som följer:

4 a §

Färjor på enskilda vägar

Till en enskild väg hör också färja med färjeläge och färjeled.

5 §

Bestämmande av vägområden och frisikts- och skyddsområden

Från vägområden får det med stöd av vägrätten avlägsnas växtlighet och andra hinder. Från
frisikts- och skyddsområden får det med stöd av vägrätten avlägsnas växtlighet och andra
naturhinder som skymmer sikten eller som på annat sätt äventyrar trafiksäkerheten. Om
trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en
sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som
finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas.

18 §

Beslutsfattande om vägrätt och andra vägrelaterade rättigheter

Tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller
växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg, och undantag
från en bygginskränkning beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. På de avgifter
som tas ut för beslut av kommunens byggnadstillsynsmyndighet tillämpas det som i 79 § i
bygglagen föreskrivs om avgifter.

25 §

Uppsättande av trafikanordning

På en väg ska det sättas upp trafikanordningar som är nödvändiga för vägdelägarnas transportbehov, trafiksäkerheten och behövt förebyggande av olägenheter som vägen medför eller av olägenheter för vägen.

Bestämmelser om uppsättande av trafikanordningar på vägar finns i övrigt i vägtrafiklagen (729/2018).

30 §

Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde

Ett sådant samtycke som avses i 1 mom. ges på väglagets vägnar av sysslomannen eller bestyrelsen. Innan samtycke ges ska sysslomannen eller bestyrelsen meddela vägdelägarna om detta. Meddelandet ska tillställas vägdelägarna på det sätt som i 61 § 1 mom. föreskrivs om tillställande av kallelse till väglagsstämma. Om någon av vägdelägarna motsätter sig placeringen inom 21 dagar från sysslomannens eller bestyrelsens meddelande, ska beslut i ärendet fattas vid väglagets stämma. Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan kan vägdelägarna inte motsätta sig placeringen, om det är fråga om ett lokalt anslutningsprojekt med ringa verkningar. Vägdelägare på vars fastighet en i 1 mom. avsedd ledning eller en mindre anordning som ansluter till den ska placeras ska dock ges möjlighet att framföra sin åsikt i frågan. Om ett väglag inte har bildats ska vägdelägarna gemensamt besluta om samtycke.

Om en i 1 mom. avsedd ledning eller anordning placeras på ett järnvägsområde, förutsätter placeringen förutom väglagets samtycke även ett i 36 § i banlagen avsett avtal med bannätsförvaltaren.

35 §

Fördelning av väghållningsskyldigheten samt vägenheter

Vägdelägare ska lämna sådan information om sin väganvändning och om ändringar som skett eller kommer att ske i den som är nödvändig för fördelning av väghållningsskyldigheten samt om eventuella köp av delägarfastigheter och outbrutna områden till väglagets organ eller, om ett väglag inte har bildats, till de övriga vägdelägarna. Beslut om vägenheter, vägenhetsberäkningen och ändringar i dessa fattas vid förrättning av enskild väg eller vid väglagsstämma eller av vägdelägarna gemensamt, om dessa inte bildat väglag.

42 §

Uttag av vägavgift och bruksavgift

Uttag av vägavgift sker på grundval av ett utdrag ur debiteringslängden och uttag av bruksavgift på grundval av debiteringslängden eller någon annan av väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen fastställd bestämmelse. Samma förfarande gäller en sex procents årlig ränta på avgifterna, räknat från förfallodagen, inklusive skäligena indrivningskostnader. Avgifterna och räntan är direkt utsökbara och bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). En betalningsskyldig har dock inte rätt att

anföra grundbesvär enligt 9 § i den lagen. Bestämmelser om utsökningsbara indrivningskostnader finns i lagen om indrivning av fordringar (513/1999).

49 §

Bildande av väglag

Ett väglag bildas vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets konstituerande stämma, till vilken den enskilda vägens alla vägdelägare har blivit kallade av en av vägdelägarna i enlighet med det kallelseförfarande som föreskrivs i 61 §. Bildande av ett väglag vid vägdelägarers konstituerande stämma förutsätter ett enhälligt beslut av de delägare som är representerade vid stämman. Ett väglag kan även bildas genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg.

50 a §

Delägarförteckning

Väglagets verkställande organ ska med tanke på väglagets förvaltning och väghållningen föra en förteckning över vägdelägarna i vilken vägdelägarnas fastighetsbeteckningar och fastighetsägarens namn och kontaktuppgifter antecknas. I de fall som avses i 6 § antecknas vägdelägarnas namn och kontaktuppgifter i delägarförteckningen. Vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva som behövs för detta. Vägdelägare ska särskilt se till att anmäla sina kontaktuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen.

58 §

Väglagets stämma

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska väglagets stämma särskilt fatta beslut om

- 11) upplåtande av vägrätt till befintlig väg och upphävande av enskild vägrätt,
-

61 §

Samman kallande av väglagets stämma

Väglagsstämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör. En skriftlig kallelse till stämma ska sändas till varje vägdelägare som har uppgett sina kontaktuppgifter för sändande av kallelsen. Kallelse ska också i övrigt sändas, om det är möjligt att ta reda på kontaktuppgifterna utan oskäligt besvär. En

kallelse som riktas till ett dödsbo kan sändas till den som svarar för förvaltningen av dödsboet. Kontaktuppgifterna ska anmälas av dödsboet. Om en delägarfastighet har flera än en ägare, kan kallelsen sändas till en av ägarna. Samägare är skyldiga att meddela de kontaktuppgifter till vilka kallelsen ska sändas. I väglagets stadgar kan det även bestämmas om andra kompletterande sätt att informera om tidpunkten för väglagets stämma. Kallelsen ska sändas till vägdelägarna tidigast två månader och senast två veckor före stämman. I väglagets stadgar kan den kortare tidsfristen förlängas och den längre förkortas.

I kallelsen till en årsstämma ska förslaget till debiteringslängd nämnas, likaså sådana ärenden av betydelse för väghållningen som ska avgöras vid stämman. I kallelsen till en extra stämma ska de ärenden nämnas som avgörs vid stämman. Förslaget till debiteringslängd ska hållas framlagt för vägdelägarna under minst två veckor före stämman på en i kallelsen angiven plats. Det samma gäller vägenhetsberäkningen och väglagets stadgar, om det föreslås ändringar i dem. Dessa handlingar ska också på begäran sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Om dessa sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

Vägdelägarna ska ges möjlighet att bekanta sig med de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit och de beslut organen fattat. Protokollen ska under minst två veckor före stämman hållas framlagda för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats. Vägdelägarna har på begäran också rätt att av sysslomannen eller av bestyrelsens ordförande få kopior av organets protokoll. De ska sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Om protokoll och bilagor sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

Om sysslomannen eller bestyrelsen eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör underlåter att sammankalla årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämma, kan stämman på ansökan av en vägdelägare hållas under ledning av en förrättningsingenjör i samband med förrättning av enskild väg. Alternativt kan den behöriga livskraftscentralen på ansökan av en vägdelägare, efter att ha gett sysslomannen eller bestyrelsen tillfälle att bli hörd, berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämma i enlighet med 1 mom. Om fem år eller mer förflutit sedan väglagets föregående stämma har kallats samman och hållits kan en vägdelägare kalla väglaget till stämma i enlighet med 1 mom. Vägdelägaren har i de fall som avses i detta moment rätt att få tillgång till de av väglagets handlingar som behövs för sammankallande av stämman samt en kopia av den delägarförteckning som avses i 50 a §.

Vad som i 1–3 mom. föreskrivs om vägdelägare gäller även andra sakägare vars ärenden behandlas på väglagets stämma.

62 §

Protokoll över väglagets stämma

Alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman gäller har rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få en kopia av protokollet. Kopien ska sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Om protokoll och bilagor sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

63 §

Ändringar i väglaget

Beslut om sammanslagning av två eller flera väglag, delning av väglag, avskiljande av en väg eller vägdel från väglagets väg och upplösning av väglag fattas vid förrättning av enskild väg eller genom beslut av väglagen i fråga. Sammanslagning av väglag, avskiljande av en väg eller vägdel från väglagets väg samt delning och upplösning av ett väglag kan även ske genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg. Beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg kan fattas vid en förrättning av enskild väg eller genom avtal mellan väglaget och vägdelägarna i den vägdel som ska anslutas. Ett väglag får dock fatta beslut om avskiljande av en väg eller vägdel endast om alla vägdelägare i den vägdel som ska avskiljas ger sitt samtycke till det.

71 §

Förrättning av enskild väg

Vid förrättning av enskild väg får följande ärenden behandlas och avgöras:

9) beviljande av i 29 § avsedd rätt för fastighetsägaren att placera ut en avstängningsanordning samt föreläggande om att en olagligt placerad avstängningsanordning ska avlägsnas,

89 §

Registret över enskilda vägar

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på sekretess för och utlämnande av personuppgifter lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt på annan behandling av personuppgifter Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och dataskyddslagen (1050/2018). Bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur fastighetsdatasystemet finns i 6 § i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 2.7.2026

Statsminister

Petteri Orpo

Kommunikationsminister Lulu Ranne

Lag

om ändring av lagen om enskilda vägar

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om enskilda vägar (560/2018) 50 § 3 mom.,
ändras 5 § 3 mom., 18 § 4 mom., 25 §, 30 § 4 mom., 35 § 4 mom., 42 § 1 mom., 49 § 1 mom.,
58 § 4 mom. 11 punkten, 61 §, 62 § 2 mom., 63 § 1 mom., 71 § 1 mom. 9 punkten och 89 § 4
mom., av dem 18 § 4 mom. sådant det lyder i lag 775/2023, 58 § 4 mom. 11 punkten sådan den
lyder i lag 197/2021 och 61 § sådan den lyder i lagarna 1503/2019 och 710/2025, samt
fogas till lagen en ny 4 a §, till 30 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 775/2023, ett nytt 5
mom. och till lagen en ny 50 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Färjor på enskilda vägar

*Till en enskild väg hör också färja med
färjeläge och färjeled.*

5 §

5 §

*Bestämmande av vägområden och frisikts-
och skyddsområden*

*Bestämmande av vägområden och frisikts-
och skyddsområden*

Från vägområden och frisikts- och skyddsområden som har bestämts höra till en väg får det med stöd av vägrätten utanför gårdsområden avlägsnas naturlig växtlighet som skymmer sikten. Om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas.

Från vägområden får det med stöd av vägrätten avlägsnas växtlighet och andra hinder. Från frisikts- och skyddsområden får det med stöd av vägrätten avlägsnas växtlighet och andra naturhinder som skymmer sikten eller som på annat sätt äventyrar trafiksäkerheten. Om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas.

Gällande lydelse

18 §

*Beslutsfattande om vägrätt och andra
vägrelaterade rättigheter*

Tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg *som är anhängig av någon annan orsak*, och undantag från en i 5 § 4 mom. avsedd bygginskränkning beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. På de avgifter som tas ut för beslut av kommunens byggnadstillsynsmyndighet tillämpas det som i 79 § i bygglagen föreskrivs om avgifter.

25 §

Uppsättande av trafikanordning

På en väg ska det sättas upp trafikanordningar som är nödvändiga för vägdelaägaras transportbehov, trafiksäkerheten och behövt föbyggande av de olägenheter som vägen medför.

Bestämmelser om uppsättande av trafikanordning på väg finns i övrigt i vägtrafiklagen (267/1981).

30 §

*Placeringen av samhällstekniska
anordningar på vägområde*

Ett sådant samtycke som avses i 1 mom. ges på väglagets vägnar av sysslomannen eller bestyrelsen. Innan samtycke ges ska sysslomannen eller bestyrelsen meddela vägdelaägarne om detta. Meddelandet ska tillställas vägdelaägarne så som i 61 § 1 mom. föreskrivs om tillställande av kallelse till väglagsstämma. Om någon av vägdelaägarne motsätter sig placeringen inom 21 dagar från

Föreslagen lydelse

18 §

*Beslutsfattande om vägrätt och andra
vägrelaterade rättigheter*

Tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg, och undantag från en bygginskränkning beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. På de avgifter som tas ut för beslut av kommunens byggnadstillsynsmyndighet tillämpas det som i 79 § i bygglagen föreskrivs om avgifter.

25 §

Uppsättande av trafikanordning

På en väg ska det sättas upp trafikanordningar som är nödvändiga för vägdelaägaras transportbehov, trafiksäkerheten och behövt föbyggande av olägenheter som vägen medför *eller av olägenheter för vägen*.

Bestämmelser om uppsättande av trafikanordningar på vägar finns i övrigt i vägtrafiklagen (729/2018).

30 §

*Placeringen av samhällstekniska
anordningar på vägområde*

Ett sådant samtycke som avses i 1 mom. ges på väglagets vägnar av sysslomannen eller bestyrelsen. Innan samtycke ges ska sysslomannen eller bestyrelsen meddela vägdelaägarne om detta. Meddelandet ska tillställas vägdelaägarne *på det sätt* som i 61 § 1 mom. föreskrivs om tillställande av kallelse till väglagsstämma. Om någon av vägdelaägarne motsätter sig placeringen inom

Gällande lydelse

sysslomannens eller bestyrelsens meddelande, ska beslut i ärendet fattas vid väglagets stämma. Om ett väglag inte har bildats ska vägdelägarna gemensamt besluta om samtycke.

35 §

Fördelning av väghållningsskyldigheten samt vägenheter

Vägdägare ska lämna information om ändringar som skett eller kommer att ske i deras väganvändning och om eventuella köp av delägarfastigheter och outbrutna områden till väglagets organ eller, om ett väglag inte har bildats, till de övriga vägdelägarna. Beslut om vägenheter, vägenhetsberäkningen och ändringar i dessa fattas vid förrättning av enskild väg, vid väglagsstämma eller av vägdelägarna gemensamt, om dessa inte bildat väglag.

42 §

Uttag av vägavgift och bruksavgift

Uttag av vägavgift sker på grundval av ett utdrag ur debiteringslängden och uttag av bruksavgift på grundval av debiteringslängden eller någon annan av

Föreslagen lydelse

21 dagar från sysslomannens eller bestyrelsens meddelande, ska beslut i ärendet fattas vid väglagets stämma. *Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan kan vägdelägarna inte motsätta sig placeringen, om det är fråga om ett lokalt anslutningsprojekt med ringa verkningar. Vägdelägare på vars fastighet en i 1 mom. avsedd ledning eller en mindre anordning som ansluter till den ska placeras ska dock ges möjlighet att framföra sin åsikt i frågan.* Om ett väglag inte har bildats ska vägdelägarna gemensamt besluta om samtycke.

Om en i 1 mom. avsedd ledning eller anordning placeras på ett järnvägsområde, förutsätter placeringen förutom väglagets samtycke även ett i 36 § i banlagen avsett avtal med bannätsförvaltaren.

35 §

Fördelning av väghållningsskyldigheten samt vägenheter

Vägdägare ska lämna sådan information om *sin väganvändning och* om ändringar som skett eller kommer att ske *i den som är nödvändig för fördelning av väghållningsskyldigheten samt* om eventuella köp av delägarfastigheter och outbrutna områden till väglagets organ eller, om ett väglag inte har bildats, till de övriga vägdelägarna. Beslut om vägenheter, vägenhetsberäkningen och ändringar i dessa fattas vid förrättning av enskild väg *eller* vid väglagsstämma eller av vägdelägarna gemensamt, om dessa inte bildat väglag.

42 §

Uttag av vägavgift och bruksavgift

Uttag av vägavgift sker på grundval av ett utdrag ur debiteringslängden och uttag av bruksavgift på grundval av debiteringslängden eller någon annan av

Gällande lydelse

väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen fastställd bestämmelse. Samma förfarande gäller en sex procents årlig ränta på avgifterna, räknat från förfallodagen, inklusive skäliga indrivningskostnader. Avgifterna, räntan och indrivningskostnaderna är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Föreslagen lydelse

väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen fastställd bestämmelse. Samma förfarande gäller en sex procents årlig ränta på avgifterna, räknat från förfallodagen, inklusive skäliga indrivningskostnader. Avgifterna och räntan är direkt utsökbara och bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). *En betalningsskyldig har dock inte rätt att anföra grundbesvär enligt 9 § i den lagen. Bestämmelser om utsökningsbara indrivningskostnader finns i lagen om indrivning av fordringar (513/1999).*

49 §

Bildande av väglag

Ett väglag bildas vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets konstituerande stämma, till vilken den enskilda vägens alla vägdelägare har blivit kallade av en av vägdelägarna i enlighet med det kallelseförfarande som föreskrivs i 61 §. Ett väglag kan även bildas genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg.

49 §

Bildande av väglag

Ett väglag bildas vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets konstituerande stämma, till vilken den enskilda vägens alla vägdelägare har blivit kallade av en av vägdelägarna i enlighet med det kallelseförfarande som föreskrivs i 61 §. *Bildande av ett väglag vid vägdelägarers konstituerande stämma förutsätter ett enhälligt beslut av de delägare som är representerade vid stämman.* Ett väglag kan även bildas genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg.

50 §

Uppgifter om enskild väg

Vägdägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva och sin väganvändning som behövs för väglagets förvaltning och väghållningen. En vägdelägare ska särskilt se till att anmäla sina adressuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de

50 §

Uppgifter om enskild väg

(upphävs 50 § 3 mom.)

Gällande lydelse

uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen.

Föreslagen lydelse

50 a §

Delägarförteckning

Väglagets verkställande organ ska med tanke på väglagets förvaltning och väghållningen föra en förteckning över vägdelägarna i vilken vägdelägarnas fastighetsbeteckningar och fastighetsägarens namn och kontaktuppgifter antecknas. I de fall som avses i 6 § antecknas vägdelägarnas namn och kontaktuppgifter i delägarförteckningen. Vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva som behövs för detta. Vägdelägare ska särskilt se till att anmäla sina kontaktuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen.

58 §

Väglagets stämma

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska väglagets stämma särskilt fatta beslut om

11) upplåtande av vägrätt till befintlig väg eller upphävande av vägrätt som *upplåtits av väglaget*,

61 §

Sammanställande av väglagets stämma

Väglagsstämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör. En skriftlig kallelse till stämma ska sändas till

58 §

Väglagets stämma

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska väglagets stämma särskilt fatta beslut om

11) upplåtande av vägrätt till befintlig väg och upphävande av *enskild* vägrätt,

61 §

Sammanställande av väglagets stämma

Väglagsstämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör. En skriftlig kallelse till stämma ska sändas till

Gällande lydelse

varje vägdelägare vars postadress är känd för väglaget eller som har meddelat väglaget en e-postadress eller någon annan datakommunikationsförbindelse för sändande av kallelsen. I väglagets stadgar kan det även bestämmas om andra kompletterande sätt att informera om tidpunkten för väglagets stämma. Kallelsen ska tillställas vägdelägarna tidigast två månader och senast två veckor före stämman. I väglagets stadgar kan den kortare tidsfristen förlängas och den längre förkortas.

I kallelsen till en årsstämma ska förslaget till debiteringslängd nämnas, likaså sådana ärenden av betydelse för väghållningen som ska avgöras vid stämman. *Väglagets stadgar ska sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen.* I kallelsen till en extra stämma ska de ärenden nämnas som avgörs vid stämman. Förslaget till debiteringslängd ska under minst två veckor före stämman hållas framlagt för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats eller sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen.

Vägdelägarna ska ges möjlighet att bekanta sig med de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit och de beslut organen fattat. Protokollen ska under minst två veckor före stämman hållas framlagda för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats.

Föreslagen lydelse

varje vägdelägare som har uppgett sina kontaktuppgifter för sändande av kallelsen. Kallelse ska också i övrigt sändas, om det är möjligt att ta reda på kontaktuppgifterna utan oskäligt besvär. En kallelse som riktas till ett dödsbo kan sändas till den som svarar för förvaltningen av dödsboet. Kontaktuppgifterna ska anmälas av dödsboet. Om en delägarfastighet har flera än en ägare, kan kallelsen sändas till en av ägarna. Samägare är skyldiga att meddela de kontaktuppgifter till vilka kallelsen ska sändas. I väglagets stadgar kan det även bestämmas om andra kompletterande sätt att informera om tidpunkten för väglagets stämma. Kallelsen ska sändas till vägdelägarna tidigast två månader och senast två veckor före stämman. I väglagets stadgar kan den kortare tidsfristen förlängas och den längre förkortas.

I kallelsen till en årsstämma ska förslaget till debiteringslängd nämnas, likaså sådana ärenden av betydelse för väghållningen som ska avgöras vid stämman. I kallelsen till en extra stämma ska de ärenden nämnas som avgörs vid stämman. Förslaget till debiteringslängd ska hållas framlagt för vägdelägarna under minst två veckor före stämman på en i kallelsen angiven plats. Det samma gäller vägenhetsberäkningen och väglagets stadgar, om det föreslås ändringar i dem. Dessa handlingar ska också på begäran sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Om dessa sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

Vägdelägarna ska ges möjlighet att bekanta sig med de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit och de beslut organen fattat. Protokollen ska under minst två veckor före stämman hållas framlagda för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats. Vägdelägarna har på begäran också rätt att av syslomanen eller av bestyrelsens ordförande få kopior av organets protokoll. De ska sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Om protokoll

Gällande lydelse

Om sysslomannen eller bestyrelsen eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör underlåter att sammankalla årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämma, kan stämman på ansökan av en vägdelägare hållas under ledning av en förrättningsingenjör i samband med förrättning av enskild väg, eller så kan den behöriga livskraftscentralen på ansökan av en vägdelägare, efter att ha gett sysslomannen eller bestyrelsen tillfälle att bli hörd, berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämma på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Om fem år eller mer förflutit sedan väglagets föregående stämma har kallats samman och hållits kan en vägdelägare kalla väglaget till stämma på det sätt som anges i 1 mom.

Vad som i 1–3 mom. föreskrivs om vägdelägare gäller även andra sakägare vars ärenden behandlas på väglagets stämma.

62 §

Protokoll över väglagets stämma

Alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman gäller har rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få ett utdrag ur eller en styrkt kopia av protokollet.

63 §

Ändringar i väglaget

Föreslagen lydelse

och bilagor sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.

Om sysslomannen eller bestyrelsen eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör underlåter att sammankalla årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämma, kan stämman på ansökan av en vägdelägare hållas under ledning av en förrättningsingenjör i samband med förrättning av enskild väg. *Alternativt* kan den behöriga livskraftscentralen på ansökan av en vägdelägare, efter att ha gett sysslomannen eller bestyrelsen tillfälle att bli hörd, berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämma *i enlighet med* 1 mom. Om fem år eller mer förflutit sedan väglagets föregående stämma har kallats samman och hållits kan en vägdelägare kalla väglaget till stämma *i enlighet med* 1 mom. *Vägdelägaren har i de fall som avses i detta moment rätt att få tillgång till de av väglagets handlingar som behövs för sammankallande av stämman samt en kopia av den delägarförteckning som avses i 50 a §.*

Vad som i 1–3 mom. föreskrivs om vägdelägare gäller även andra sakägare vars ärenden behandlas på väglagets stämma.

62 §

Protokoll över väglagets stämma

Alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman gäller har rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få en kopia av protokollet. *Kopian ska sändas till den post- eller e-postadress som vägdelägaren har anmält. Om protokoll och bilagor sänds per post, får en skälig avgift som bestämts av väglagets organ tas ut.*

63 §

Ändringar i väglaget

Gällande lydelse

Beslut om sammanslagning av två eller flera väglag, delning av väglag och upplösning av väglag fattas vid förrättning av enskild väg eller genom beslut av väglagen i fråga. Sammanslagning av väglag samt delning och upplösning av ett väglag kan även ske genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg. Beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg kan fattas vid en förrättning av enskild väg eller genom avtal mellan väglaget och vägdelägarna i den vägdel som ska anslutas.

71 §

Förrättning av enskild väg

Vid förrättning av enskild väg får följande ärenden behandlas och avgöras:

9) beviljande av rätt för fastighetsägaren att enligt 29 § placera ut en avstängningsanordning,

89 §

Registret över enskilda vägar

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på sekretess för och utlämnande av personuppgifter lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt på annan behandling av personuppgifter personuppgiftslagen (523/1999).

Föreslagen lydelse

Beslut om sammanslagning av två eller flera väglag, delning av väglag, *avskiljande av en väg eller vägdel från väglagets väg* och upplösning av väglag fattas vid förrättning av enskild väg eller genom beslut av väglagen i fråga. Sammanslagning av väglag, *avskiljande av en väg eller vägdel från väglagets väg* samt delning och upplösning av ett väglag kan även ske genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg. Beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg kan fattas vid en förrättning av enskild väg eller genom avtal mellan väglaget och vägdelägarna i den vägdel som ska anslutas. *Ett väglag får dock fatta beslut om avskiljande av en väg eller vägdel endast om alla vägdelägare i den vägdel som ska avskiljas ger sitt samtycke till det.*

71 §

Förrättning av enskild väg

Vid förrättning av enskild väg får följande ärenden behandlas och avgöras:

9) beviljande av *i 29 § avsedd rätt för fastighetsägaren att placera ut en avstängningsanordning samt föreläggande om att en olagligt placerad avstängningsanordning ska avlägsnas,*

89 §

Registret över enskilda vägar

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på sekretess för och utlämnande av personuppgifter lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt på annan behandling av personuppgifter *Europaparlamentets och rådets förordning*

Gällande lydelse

Bestämmelser om hur uppgifter lämnas ut ur fastighetsdatasystemet finns i 6 § i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster.

Föreslagen lydelse

(EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och dataskyddslagen (1050/2018). Bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur fastighetsdatasystemet finns i 6 § i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .
